Агазеҭ шьаҭаиркит Д.И. Гәлиа 1919 ш. февраль 27 азы

АԤСНЫ

Ареспубликатә ҳәынҭҳәарратәусҳәарҳа «Аҳснымедиа»

2025 ш. декабр18 № 85 (21 690)

Бадра Гәынбеи Оксана Лути реиԥылара

Ақыҭа нхамҩа арҿиара иазкны

Аԥсны Ахада Бадра Гәынба Урыстәыла ақыҭанхамҩа аминистр Оксана Лут дылԥылеит. Бадра Гәынба Оксана Лут Урыстәылатәи Афедерациа Аконституциа Амш лыдиныҳәалеит, Урыстәыла иқәынхо ажәлар зегьы ирзеиҕьишьеит аманшәалара, аҭынчра, аҿиара. Аминистр лаара ҭабуп аххәаауа иазгәеиҭеит, Аԥсны атуристтә хырхарҭа адагьы, аграртә хырхарҭа ишадҳәалоу.

Бадра Гәынба иҳәеит аҭыԥантәи аалыҵ ахаҭабзиара шыҳараку, агәабзиара ишазеиҕьу, иазгәеиҭеит Аԥснытәи амандаринақәа ашықәсҿыцазтәи аныҳәа иахәҭакны ишыҟалаз, зны-зынла Китаии Испаниеи рҟынтәи аалыҵ Аԥснытәиуп ҳәа ишырҭиуагьы уи ахаҭабзиара ишаԥырхагамхо, ахатәы тауар азы агәадура шышьҭнахуа.

Атәыла Ахада иажәақәа рыла, Аԥсны ақыҭанхамҩа ахырхарҭа ҿиоит, уи азы абиуџьеттә инвестициақәеи апрограммақәеи ахархәара рыҭоуп. Бадра Гәынба иазгәеиҭеит, аграртә сектор аҿиара афатә-ажәтә ала аиқәыршәара адагьы, ақыҭақәеи, акультуреи, абызшәеи реиқәырхаразы акрызҵазкуа зҵаараны ишаанхо. Аҳәынҭқарра Ахада Урыстәыла ақыҭанхамҩа Аминистрра ашҟа иҭабуп ҳәа иҳәеит иааиԥмырҟьаӡакәа иҟарҵо адгыларазы. 2018 шықәса раахыс Аԥсны иаиуит 330 миллион мааҭ рыхә агуманитартә цхыраара, иара убас ақыҭанхамҩатә техникеи атракторқәеи.

Бадра Гәынба агәыҕра ааирԥшит аминистр лаара аусбарҭақәа рыбжьара аусеицура аҩаӡара ҳаракы аҟынӡа ишнанаго ала. Аинвестициақәа дрылацәажәо, дазааҭгылеит аҳәынҭқарра аҟынтәи адагьы, аҵыхәтәантәи ашықәсқәа рзы ареспубликахь ахатәы инвестициақәа аауа ишалагаз. Атәыла Ахада иазгәеиҭеит ақыҭанхамҩатә банк акредит ҷыда аҭара апрограмма ишалахәу, уи аҭыԥантәи анхацәеи аҭыжьыҩцәеи ишрыцхраауа.

Бадра Гәынба иазгәеиҭеит Владимир Владимир-иԥа Путин икоманда иабзоураны Урыстәыла иахьа адунеи аҿы ақыҭанхамҩатә аалыҵ мҽхакы ҭбаала изҭиуеи иаазхәои ишреиуоу, алҵшәа дуқәа шрымоу. «Аусеицура Аԥсназы ҳаҭыр дууп, ареспублика адгьылтә ресурсқәа рацәаны ишамамгьы, акагьы иаламҩашьо аграртә хаҿра еиқәнархоит», - иҳәеит Гәынба.

Иазгәааҭан, ҵыԥх абри аамҭа иаҿырԥшны иаҳгозар, атәылақәа рыбжьара аграртә аалыҵ атауареиқәыршара 17% рҟынӡа ишеизҳаз. Урыстәылатәи аекспорт 20% рыла еиҳахеит. Урыстәылантәи еиҳарак Аԥсныҟа иахыргоит иџьбарам арыжәтәқәа, аҭубарқәа, ашыла, ачалыхқәа, ахаа-мыхаақәа. Аԥснытәи Урыстәылаҟа иахыргоит амандарина, абна какан, асыӡбал, аҩқәа уҳәа еиуеиԥшым аалыҵ. «Урыстәыла азхиоуп иаҭаху аалыҵ зегьы Аԥсныҟа аагара. Уахь иаҵанакуеит аграртә сектор аҿиаразы ареспублика иаҭаху аминералтә рҵәыгақәагьы», - лҳәеит Оксана Лут.

Азинмчы аҿҳәаара иахырԥоуп

2027 шықәса ԥхынгәымза 1 азынӡа

Жәлар Реизара адепутатцәа аҩбатәи аҵыхәтәантәи аԥхьарала «Еиҭамҵуа амазара акадастр азы» Аԥсны азакәан аиҭакрақәа ралагаларазы» азакәан апроект рыдыркылеит.

«Ахәҭаҷ 78 иалагалоу аиҭакрақәа инарықәыршәаны, «Еиҭамҵуа амазара акадастр азы» азакәан азинмчы аиуеит ԥхынгәымза 1, 2027 шықәса рзы, ахы 10 (ахәҭаҷқәа 63 - 69) уахь иналамҵакәа, уи азинмчы аиуит рашәарамза 1, 2025 шықәса рзы. Аминистрцәа Реилазаара иадҵоуп:

1) ԥхынҷкәынмза 31, 2026 шықәса иахымгакәа анормативтә зинтә шәҟәынҵақәа зегьы иарбоу азакәан иашьашәало аҟаҵара;

2) Ԥхынҷкәынмза 31, 2026 шықәса иахымгакәа аусдырра (акомпетенциа) аҳәаақәа ирҭагӡаны иарбоу азакәан анагӡара алзыршо анорма-зинтә шәҟәынҵақәа реиқәыршәареи рышьақәырҕәҕәареи алыршара;

3) Ԥхынҷкәынмза 31, 2026 шықәса иахымгакәа анотариат иаку аинформациатә система аԥҵара аԥҟара ашьақәырҕәҕәареи уи аусуралшара аиқәыршәареи;

4) Иарбоу азакәан азинмчы аиуаанӡа абри азакәан иаҿагыло Аԥсны аҳәынҭқарратә усбарҭақәа иҭрыжьыз анорма-зинтә шәҟәынҵақәа реиҭахәаԥшра (раԥыхра) алыршара, иара убас ишьақәыргылоу аусдырра аҳәаақәа ирҭагӡаны абри азакәан анагӡара алзыршо анорма-зинтә шәҟәынҵақәа (актқәа) реиқәыршәареи рышьақәырҕәҕәареи ралыршара.

Еиҭамҵуа амазара акадастр азы азакәан ахәҭаҷ 73 ахәҭа 1 иарбоу аҳәынҭқарратә усбарҭақәеи аиҿкаарақәеи иарбоу азакәан азинмчы аиуаанӡа иарбоу азакәан ахәҭаҷ 73 ахәҭа иззааҭгыло аусшәҟәқәеи адыррақәеи Ашәҟәҭагаларатә усбарҭа ахь рдәықәҵара алыршара, (мамзаргьы) Аԥсны Аминистрцәа Реилазаара ишьақәнарҕәҕәаз аԥҟара инақәыршәаны Ашәҟәҭагаларатә усбарҭа иарбоу аушәҟәқәа рҟынӡа анаӡара алыршара.

Жьҭаарамза 1, 2025 шықәса раахыс Аҳәынҭқарратә кадастртә палата агәылҩаақәа рышьаҭала имҩаԥгаз атәылауаҩра-зинтә еилаӡарақәа, иарбоу азакәан азинмчы аиуаанӡа, аиуристтә мчы шрымоу иаанхоит.

Аминистрцәа Реилазаара ԥхынгәымза 1, 2027 шықәса рзынӡа ԥхынҷкәынмза 6, 2024 шықәса рзы ирыдыркылаз «Еиҭамҵуа амазара акадастр азы» Аԥсны азакәан анагӡаразы ирыдыркылаз анорма-зинтә шәҟәынҵақәа рзинмчы аамҭала иаанкылазароуп.

Декабр 14– агәалашәареи алахьеиқәҵареи рымш

Имҕьаӡо ахәра

Декабр 14 – Аԥсны агәалашәареи алахьеиқәҵареи ирымшуп. Аԥсны иазгәарҭеит илахьеиқәҵагоу арыцхә – Лаҭатәи атрагедиа. Ақырҭуа-аԥсуа еибашьраан, ари аҽны еимгеимцарак иалагӡаны рыԥсҭазаара ҿахҵәеит 85-ҩык ауаа, урҭ рхыԥхьаӡараҿы иҟоуп 35-ҩык ахәыҷқәа. 1992 - 1993 шш. Аԥсны жәлар рџьынџьтәылатә еибашьраҿы иҭахаз ахәыҷқәа ргәалашәара иамшуп.

Ари амш аҽны, 33 шықәса раԥхьа, Мрагыларатәи Аԥсынтәи ахҵәацәа зҭаз Урыстәылатәи авертолиот МИ-8 Тҟәарчалынтәи Гәдоуҭа ахырхарҭала иԥрит. Ашьҭыԥраара ашьҭахь 20 минуҭ аатҵуаны, асааҭ 16.39 рзы, усҟантәи Қырҭтәыла Аҳәынҭсовет ар хылаԥшра зырҭоз Кәыдрытәи аиҩхаа аҵакыра ианахыԥраауаз авертолиот иеихсит. Ашьха икаҳаз авертолиот ԥжәеит, апассаџьырцәа аӡәгьы деиқәымхеит. Зыԥсы шҭаз иблыз апассаџьырцәеи авертолиот аекипажи рыԥсыбаҩқәа анышә иамардеит Гәдоуҭа аиашьаратә нышәынҭраҿы.

Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба Лаҭатәи атрагедиа иалаӡыз ргәалашәара амш аҽны аԥсуа жәлар рахь ихы нарханы иҳәеит: «Ҳаҭыр зқәу аԥсуа жәлар! Ԥхынҷкәынмза 14 – Аԥсны жәлар зегьы рзы агәырҩа ду иамшуп. 33 шықәса раԥхьа Лаҭа ақыҭа иахыԥраауаз Тҟәарчалынтәи Гәдоуҭаҟа иԥрыз авертолиот Ми-8 иеихсын. Уа иҭан аҭынч уааԥсыра, аҳәса, абыргцәа, ахәыҷқәа. Лаҭатәи атрагедиа – ари Аԥсны Аџьынџьтәылатә еибашьра аҭоурых аҿы имҕьо хәроуп, ҳхақәиҭреи ҳзинқәеи рзы ҳаныкәаԥоз ҳзықәшәаз уаҩы ихаҿы изаамго гәырҩоуп. Ари аҩыза ахлымӡаах ахаангьы ҳадгьыл аҿы уаҳа иҟамларц азы иҳалшо зегь аҟаҵара ҳуалԥшьоуп. Иҳахьчалароуп ҳҭынчреи ҳхьыԥшымреи, абриаҟара иҳараку ахә зыхҭнаҳҵаз. Акгьы зхарам ари агәаҟра иалаӡыз ргәалашәаразы ҳхы лаҳарҟәуеит, харҭәаашьа змам ахьаа рҭынхацәа ирыцеиҩаҳшоит. Урҭ ргәалашәара есымша иҳацзаауеит!»

Атәыла анапхгара Гәдоуҭа ақалақь аҿы Лаҭатәи атрагедиа иалаӡыз рбаҟа амҵан ашәҭшьыҵәрақәа шьҭарҵеит. Алахьеиқәҵаратә церемониа рхы аладырхәит Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба, Аҳәынҭқарра Ахада ихаҭыԥуаҩ Беслан Бигәаа, Аԥыза-министр Владимир Делба, Жәлар Реизара Аиҳабы Лаша Ашәба, адепутатцәа, Аԥсны анапхгара, аибашьра аветеранцәа, иҭахаз руацәеи рҭынхацәеи, ашколхәыҷқәа, араионқәа рҟынтәи ауааԥсыра.

Афото: Sputnik Абхазия

Абнақәа рбеиара еиқәзырхо

Аԥсабареи ауааи

Альбина Жьиба

Аминистрцәа Реилазаара есышықәса еиԥш, сынтәагьы Ашықәс ҿыц аламҭалаз ирыдыркылеит ақәҵара аԥсаӡқәа рыхьчаразы. Ишԥанарыгӡои иара абнахьчаҩцәа, рнапы ианузеи уи ада уаҳа, насгьы, аԥсабареи ауаҩи рыбжьара абнахьчаҩ рольс инаигӡои, абри атәы аилкаара ҳҽазаҳшәеит.

Амшын аҿықә аҟынтә ҳгылан ҳаԥшуан Афон Ҿыц аҩадахьҟа. Абрахь ҳхалоит, иҳәеит иҿаԥхьа иҟаз ашьха ахықә ҳарбауа абнахьчаҩ Асҭамыр Габраа. Амашьынақәа ҳнарықәтәан амҩа ҳақәлеит. Анхәа ақыҭан иалган игаз амҩала Афон ашьха ҳнаҿалеит. Аҽны амш каххаа ишыҟазгьы, иара амчыбжь зегьы ԥхарала ишбеиазгьы, амҩа цәаакын, ибааԥсын. Ҭыԥқәак рҿы амашьына абыржәымзар абыржәы аҳәынҵәа илахоит шаҳҳәоз, абнара ҳалсуа ҳнеит ашьха ахықәцә аҟынӡа. Аҽны иаалырҟьан абна агәаҭарақәа раан иҳацын х-ҩык абнахьчаҩцәеи, Гәдоуҭатәи абнанхамҩа аиҳабы инаԥынҵақәа назыгӡо Лана Сиҷинааԥҳаи.

Афонҿыцтәи абна аҵакыра 3 544 гектар иҟоуп. Иара Гәдоуҭатәи абнанхамҩахь иаҵанакуеит. Х-ҩык абнахылаԥшыҩцәа рҽеыԥсахуа ирыхьчоит. Дара руалԥшьахь иаҵанакуеит есыҽнытәи аныҟәарақәа рыла аҵиаақәа рыхьчара, абна аҿиаразы ацхыраара аҟаҵара. Абна ахҿара, амҿы азырхиара азин ыҟаӡам.

Асҭамыр Габраа абнанхамҩаҿы аус иуеит ҩажәи ҩба шықәса, урҭ рахьынтә жәаа - абнахылаԥшҩыс дыҟоуп. Иара иажәақәа рыла, русураҿы ҭагалани аӡыни абназы иаҳа ианшәарҭоу аамҭоуп. Ҭагалан амцакрақәа ҟалар алшоит, аӡын – аԥсаӡқәа игәцаракны ирымоуп.

Есышықәса Ашықәс ҿыц мызкы шагу, абнахьчаҩцәа ауааԥсыра ргәырҽеанырҵоит, аԥсаӡқәа рыхҵәара шыҟамло атәы зҳәо аҩырақәа кыдырҵоит. Аҽны абнахь ҳанцозгьы иаҳгеит акыдҩыларақәа, ҟаԥшьыла, нбан дула ианын, абна ахшьаара шыҟамло. Абнахылаԥшыҩцәа урҭ аҵлақәа рҿы икыдырҵеит.

«Абна зегьы азҟазаӡам, аԥсаӡ дшашьҭо аӡәы аҭаҭын ацыблаах нкаиршәыр уажәы, абҕьы ҩаны ишыҟоу жәбоит, амца гылар алшоит. Быгькапсаноуп еиҳарак ианшәарҭоу. Амца еиқәҵаны, ибзианы измырцәоугьы дубаԥ. Исгәалашәоит, шықәсык зны Афон абна ҕәҕәала амца акит. Гәдоуҭа араион иаҵанакуа абнахьчаҩцәа зегьы адгаланы, атехника хагаланы, амца амацәаз иҭакны иаанаҳкылеит, уаҳагьы иамуит», - еиҭеиҳәоит уи ахҭыс Асҭамыр абылрақәа ирыцу ашәарҭара атәы далацәажәауа.

Афонтәи абнаҿы еизҳауеит ахьа, аԥса, аҵь, ашәҵла, ааҵла. Хыхь ишазгәаҳҭахьоу еиԥш, урҭ рыхҵәара азин ыҟаӡам. Дара рхала икаҳаны ианбаауа, абна иазеиҕьуп ҳәа иршьоит абнахылаԥшыҩцәа. Зны-зынла ааигәа-сигәа инхо анхацәа рзы дара иажәхьоу аҵлақәа рҿы адырга ҷыда аҭаны иаанрыжьуеит, уи алагьы аԥҟара азин рырҭоит. Аха, уи аусгьы нарыгӡоит иара аԥҟарақәа ишрықәшәо ала - аҵла аура, аҭбаара, ашықәс уҳәа арбагақәа зегьы ашәҟәы иҭагаланы. Абна ахала ахы ыҵнахуеит, аха абылрақәа раан еиҳарак аԥхасҭа зауа ҿыц игылоу ахҿарахқәа роуп.

Аҵыхәтәантәи ашықәсқәа абнаҿы иалԥсаауеит ахьа. Ачымазара иахҟьаны аҵла аныӡаара иаҿуп. Абнанхамҩаҿы ирыӡбеит аҵиаақәа рааӡара. Иара ахьа ажәла ахаҭа каԥсаны, нап адкыланы ихылаԥшуеит. Шықәсык иалагӡаны Афонтәи абнанхамҩа ҩ-нызқь шьапы рҟынӡа еиуеиԥшым аҵлахкқәа-аҵиаақәа абна иалеиҭарҳауеит. Урҭ рахьынтә 70% аанхоит, иазгәарҭоит абна аспециалистцәа.

«Ара аус зуеижьҭеи абна аҽеаԥсахит, иаҳа ираҕахеит, аха излаҳалшо ала ҳус ҟаҳҵоит, абна шыбноу иаанхарцаз», - иҳәоит Асҭамыр.

Иара ҳицны Афон абна амҩахәасҭақәа ҳарныланы ԥыҭк ҳнаскьеит. Иаҳирбеит дахьнеиуа аҭыԥқәа, аԥсаӡқәа ахьгылоу, абынҳәақәа ирцәынхаз ахьагьы ҳаҟәшәеит.

«Ара ҭынчроуп. Санаахалалак иаразнак сҽеысыԥсахуеит. Ари усуроуп, аха ара уԥсы ушьоит. Абна иара ашықәс аамҭақәа зегь раан иара атәала иԥшӡоуп. Иахьа хәлаанӡа ҳахьылоу ԥстәык ҳҿамхар ауӡом, зны амшә, зны абынҳәа. Ари дара рыҩноуп, уи ада ишԥа!», - иҳәоит Асҭамыр.

Ииашаҵәҟьаны, абнаҿы аҵар рашәаҳәабжьи, ҳшьаԥыштыбжьи рыда бжьык ыҟаӡамызт. Ҭынчран. Абҕыжәи аҵла хәарҽеқәеи рыфҩы аҳауа иалан. Иаҵәалеи ҩеижьлеи ишәыз абна шәаԥыцьаԥла иахьбеиз амра ашәахәақәа алԥхон, иаҳа иахьҕарыз икахха илашон. Аԥсабара ԥсыршьаган. Араҟа аҟазаара агәахәара унаҭон.

Афонтәи абназы аҵиаақәа рааӡоит иара абна ахаҭа агәҭаны. Уи хылаԥшра аиҭоит Галуст Киносиан. Раԥхьатәи аиҭаҳатәқәа ҟарҵеит 2021 шықәса рзы. Аҵиаақәа шьҭа рымч ҭалеит аныргәахәуа, абна иаларҳауеит. Аусурқәа мҩаԥыргоит ааԥыни ҭагалани рзы. Галуст инапы иану аҵиааӡарҭахь ҳнеигеит. Иаразнакгьы иара шакәыз ҳзеилымкааит, ҳабла зышьцылахьоу ааӡарҭак еиԥш иҟамызт, аха цқьа уаанаԥшы-ааԥшыр иубон, ииашаӡа ицоз аҵәаҳәақәа рҿы аҳҿарахқәа. Уажәазы ара 200 шьапы инахыҳәҳәо иаанханы иҟоуп, ҳәа адырра ҳаиҭеит Галуст. Ҳаԥхьаҟа ааӡарҭа аҭыԥ рыԥсахырц рҭахуп. Ргәы иҭоуп аҵлахкқәа зегьы рааӡара, иара убас аԥсаӡҵлақәа, аныҳәазы ауааԥсыра рҭахра ахарҭәааразы. Ахьаҵла аҿиара шацәыбыргугьы, ааӡарҭаҿы уи маԥ ацәыркӡом. Аԥсны абнақәа ахьаҵлада ухахьы иузаагаӡом. Афонтәи абнагьы беиан ахьала. Аамҭаказы аҭагылазаашьа даара иуадаҩын, зегьы ԥсуама ҳәа иахәаԥшуан. Аха, зыԥсы ҭаны иаанхаз аҵлақәеи, ҿыц иакызи рыла абнанхамҩа аусзуҩцәа ргәы еизҳауеит, урҭ аҵлақәа иреиҷаҳауеит. Ааӡарҭа ҿыц дара ишырҭахәу еиԥш иҟаларцаз, адгылара рҭахәуп аҳәынҭқарра аҟынтә.

Аиҭаҳара аамҭа анааилак, абнаусзуҩцәа арахь ихаргалоит атрактор. Иқәыԥшу аҵиаа ахьеиҭарҳаша аҭыԥ азалырхуеит шьҭа ирымоу аԥышәала. Анкьа аиҭаҳатә иаргон адгьыл иамоу аҵәҵәырақәеи аминералқәеи ирнаалои ирнымаалои еилкааны. Уажәы ус еиԥш алшара рымам. Ианеиҭарҳалак ашьҭахь, аҵла иахылаԥшлоит, аҭыԥ дрыцқьалоит, амаҕ иамхәаҽырцаз.

Афонтәи абнаҿы еизҳауеит ааҵлагьы. Уигьы ихьчатәу ҵлахкуп, згәыцә ҟаԥшьу рахь иаҵанакуеит, акыршықәсагьы аҭахәуп идухарцаз. Иара убас изхылаԥштәу рахьынтә ара еизҳауеит ашәҵлақәа.

Гәдоуҭатәи абнанхамҩа иаҵанакуеит Калдахәареи Блабырхәеи еидызкыло абна, Хыԥсҭатәи абна, Ааԥсҭатәи, иара убас ҳара ҳахьыҟаз Афонҿыцтәи абна. Иааидкыланы 13 -ҩык абнахьчаҩцәа аус руеит. Ари даара имаҷуп хьчатәыс ирымоу адгьылҵакыра иаҿырԥшны иугозар. Ауалафахәы ахьмаҷу иахҟьаны, ауниверситет иалго абнанхамҩахь инеиӡом. Уаанӡа абна рыхьчон иара абна азааигәара инхоз. Урҭ ирдыруан амҩахәасҭақәа, абнаҿы ахымҩаԥгашьа, аха дара зегьы рыҟәрахь инеихьеит, изыԥсахуа ыҟаӡам. Аҽар убозар абнахьчараҿы, уи еиҳарак зус згәы азыбылуа роуп.

Иахьа Гәдоуҭатәи абнанхамҩа аиҳабы инаԥынҵақәа налыгӡоит Лана Сиҷынааԥҳа. Лара лаб Геннади абнанхамҩа дахагылан акыршықәса. Ланагьы дхәыҷы аахыс иара дицын, уи аус дадиԥхьалон. Абна аҭәы лдыруеит, лыгәгьы азыбылуеит. Анхамҩа аусзуҩцәагьы лаб ишиқәлоугьы, ԥату лықәырҵоит. Лана иаҳлырбеит асовет аамҭа аахыс аус злаҭуа Афонтәи абна ахсаала. Иара 44 ш. ахыҵуеит. Уаҟа абна аҳәаақәа арбоуп, иара убас еизҳауа аҵлахкқәа.

Афонтәи абнаҿы аибашьра ҟалаанӡа аус еилашуан. Араҟа абна рааӡон, иаҭахыз ахқәа ҭыргон. Азеижәтәи ашәышықәса анҵәамҭазы ари аҭыԥ аҿы иҟан аихамҩеи афуникулиори. Аберцәа арахә, ашьхымза рааӡон, иара убас амҿы дырхион атәыла иалган агаразы. Аибашьра Ду аан, Афонтәи абна иалган иргон ашәҵлақәеи, аҵьҵлақәеи ашәақьқәа рыхәҵәы аҟаҵаразы. Ашьхантә амшын ахь илбааргон авагон маҷқәа рыла. Атроскәа зкыз ашьаҭақәа иахьагьы еиқәханы уа Афон ашьхаҿы иҟоуп.

Аԥсны абнақәа иуникалтәу Ҟалҕьҭатәи абнақәа ҳәа иԥхьаӡоуп, ҳҭәыла амазарақәа рахь иаҵанакуеит. Араҟа еизҳауеит 160 ҵиаа хкы. 51 урҭ рахьынтә ҵлақәоуп. Уа иалоу 19 хкы абна шьақәзыргылоу роуп, 98 хкы ачыкьқәа, 11 –аӡахәаккәа. Ари амазара аиқәырхаразы нап адкылатәуп, изызҳауа абиԥарақәа уи абеиара рызнагаразы.

Афонҿыцтәи аҳаԥы – 50 шықәса

Адныҳәалара

Аԥсны Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба иҳы алаирхәит Афонҿыцтәи аҳаԥы аартуижьҭеи 50 шықәса ахыҵра иазкыз аусмҩаԥгатә. Аԥсны атуристтә обиект хадақәа ируаку аиубилеи уи аусзуҩцәа ирыдныҳәало, Бадра Гәынба иазгәаиҭеит:

«Ҳаҭыр зқәу иахьатәи аиԥылара иалахәу ҳауаажәлар рхаҭарнакцәа! Гәык-ԥсык ала ишәыдысныҳәалоит Афонҿыцтәи аҳаԥы аҭааҩцәа рзы иаартуижьҭеи 50 шықәса аҵра! Ари аамҭа иалагӡаны Аԥсны асимволқәа ируакны иҟалеит. Уи аҭбаара, иблахкыгоу азалқәа рыԥшӡара идыршанхоит уахь зшьапы еихызго зегьы. Иахьа аиубилеи аҽны даҳгәалаҳаршәоит ари аԥсабара амаӡа аартра зыбзоуроу, Аҵьынҵьтәылатә еибашьра аветеран, асахьаҭыхҩы, аскульптор Гиви Смыр. Уи игәымшәареи, иеилҟьареи, иԥсадгьыл ахь имаз агәыбылреи ирыбзоураны иаартуп адунеи зегь еицырдыруа Афонҿыцтәи аҳаԥы.

Исҭахәуп иара убас ҭабуп ҳәа шәасҳәарц шықәсырацәала ари атуристтә наплакы иазааԥсо аусзуҩцәа. Шәара ишәыхьчоит ҳаԥсадгьыл абеиара, шәазгәдууны аҭааҩцәа ирзеиҭашәҳәоит уи аҭоурых, шәырԥылоит асасцәа.

Акыр иаԥсоу аколлектив ахаҭарнакцәа! Ишәзеиҕьысшьоит ақәҿиарақәа, аманшәалара, шәнапы злаку аус аҿы аихьӡара дуқәа. Еицакра ақәымзааит аринахысгьы Аԥсны жәлар ргәадуракәа ируаку Афонҿыцтәи аҳаԥы.

Анаҩс шықәсырацәала аҵьабаа збахьоу аусзуҩцәа Аҳәынҭқарра Ахада Иусԥҟала «Аԥсны зҽеаԥсазтәыз акурорти атуризми русзуҩы» ҳәа аҳаҭыртә хьӡқәа ранашьан.

АҨӠБА ГалинаҲақы-иԥҳа,
АГРБА Лаура Аполлон-иԥҳа,
АИБА Лариса Виссарион-иԥҳа,
АНҚӘАБ Лиудмила Расим-иԥҳа,
АНҚӘАБ Сусанна Хаиҭбе-иԥҳа,
АХБА Лиудмила Давид-иԥҳа,
КОҔОНИА Римма Арзаман-иԥҳа,
ЛАКОИА Циала Константин-иԥҳа,
МАЛИА Иулиа Роман-иԥҳа,
МАТУА Клавдиа Камыгә-иԥҳа,
ԤАНДАРИА Беслан Акаки-иԥа,
ҬРАԤШЬ Луиза Тыкәа-иԥҳа.

Аконкурс аҟны иалкаахаз

Аҳамҭақәа ранашьан

Гиви Смыр ихьӡ зху Афонҿыцтәи аҳаԥы аартра 50 шықәса ахыҵра иазкны Аԥсны ажурналистцәа Реидгыла имҩаԥнагаз аицлабра иалауреатцәахеит «Аԥсныmедиа» ажурналистцәа.

Аицлабра алауреат идиплом ланашьахеит аинформациатә маҵзура «Аԥсныпресс» акорреспондент Аманда Касланӡиа. Уи лоуит лыстатиа «Зыҩаӡара ҳараку аԥшӡара» азы, икьыԥхьын асоциалтә ҳақәа рҿы.

Агазеҭ «Республика Абхазиа» ажурналист Заира Ҵәыцьԥҳа адиплом ланашьан, агазеҭ аҿы илкьыԥхьыз астатиа «Аамҭеи аҭоурыхи зегьы рҭыԥқәа рҿы иаргылеит» азы.

Агазеҭ «Аԥсны» аредактор хада Ахра Анқәаб ианашьан Аԥсны ажурналистцәа Реидгыла адиплом, истатиа «Анаҟәаԥиатәи абааш амаӡа» азы. Иара убас, аҳамҭақәа роуит: «Иреиҕьу ателехәаԥшратә материал» аноминациаҿы аԥхьахә ргеит Елеонора Гилоиани Дауҭ Логәуеи, рфильм «Аԥсаратәи ашьха агәахьы аныҟәара - 50 шықәса аҵра» азы.

«Амилаҭтә кьыԥхь аҿы иреиҕьу аматериал» аноминациаҿы адиплом ланашьан Екатерина Бебиа, лыстатиа «Аԥсны иԥшьоу аҭыԥқәа рахь иаарту амҩа» азы, агазеҭ «Абазашҭа» аҿы икьыԥхьыз.

«Акьыԥхь аҿы иреиҕьу апублицистика» аноминациаҿы аԥхьахә иоуит Алим Конҵьариа, агазеҭ «Республика Абхазия» ианылаз истатиа «Насыԥ зцу аԥшаарақәа ираамҭоуп» азы. «Иреиҕьу арадиоматериал» аноминациаҿы аиааира лгеит Елана Лашәриа.

«Иреиҕьу афоторепортаж» аноминациаҿы адипломқәа ранашьахеит: Анна Гречко, Мариа Горскаиа.

Иреиҕьу афотоҭыхымҭақәа рзы аҳамҭа иоуит Владимир Попов.

Ажәлар рыбзиабара зцыз

Зыламыси зуаҩреи ҳаракыз

Аԥсны Аҳәынҭқарра раԥхьатәи Ахада – Владислав Арӡынба 80-шықәса ихыҵра инамаданы Аԥсны ахи-аҵыхәеи ирылаҳәоуп 2025 ш. Владислав Арӡынба ишықәсны.

Иарбан милаҭзаалак рҭоурых аҿы иалыркаауеит жәларык раҳсаб ала дара шьақәгыланы, иҿианы, рхатәы ҳәынҭқарра рыманы рыҟаларақәы алагала ду ҟазҵаз, бираҟҵас ираԥхьагылаз, ианаҭахыз зажәа ҟәыҕала изыхьчоз, ианамуӡах абҵьар шьҭыхны «Шәнеибац» ҳәа зыбжьы ҿаца нарганы, аԥсадгьыл ахьчаразы ԥхьаҟа ирыԥхьоз, зхы иамеигӡоз аԥызацәа. Ус иҟаз аԥызацәа рылиааун аԥсуаа наҵьнатә аахыс. Аԥсуа ҳәынҭқарра аиҿкаара зылшаз-Леон Аҩбатәи, жәлар реиқәырхараз амҩақәа азызыԥшааууаз, рхақәиҭраз зхы иамеигӡоз – Нестор Лакоба уҳәа... Дара ажәлар ирылиааун, ажәларгьы еицҿакны рнапы иқәыргыланы ахадарахьы инаргон.

«Уара иулшоит ҳаԥхьагылара! – ҳәа наиаҳәаны, рбираҟ наидыркуан ажәлар иалыркаауаз рԥа иаша. Урҭ иагьрылшон рыжәлар реидкылара, рыхьчара, рмырӡра.

Еиуеиԥшым аамҭақәа раан, аҭоурых ду змоу Ешыра ақыҭа иалиаахьан аҵеицәа хьӡырҳәагақәа: Озбакь Маан, Кьахьба Ҳаҵьараҭ, аԥырҩы аԥсуа фырԥхәызба – Мери Аҩӡԥҳа уҳәа аӡәырҩы. Иара убас, Аԥсны алахьынҵа даҽазныкгьы аӡбара анаҭахха, Аԥсны аҵеицәа драԥхьагылан Ешыра ииз, иааӡаз, зыԥсадгьыли зыуаажәлари рҽеиԥш лахьынҵас изауз – Аԥсны-дгьыл аҵеи лаша – Владислав Арӡынба.

1945ш. лаҵарамза 14 рзы Ешыра ақыҭан, хьӡи-ԥшеи згымыз аԥсуа ҭаацәараҿы диит, Аԥсны Аҳәынҭқарра раԥхьатәи ахада, Аԥсны афырхаҵа Владислав Арӡынба. Владислав иқыҭан абжьаратә школ даналга, дҭалоит Аҟәатәи арҵаҩратә институт аҭоурых-филологиатә факультет. Убри ашьҭахь иҵара иациҵоит СССР аҭҵаарадырракәа Ракадемиа иатәыз Мрагыларатҭҵааратә аинститут аспирантураҿы. Уи уа инеиԥынкыланы 20 шықәса аус иуит, наукатә усзуҩыс. Араҟа уи ихьчеит акандидаттә диссертациа, иаԥиҵеит еицырдыруа амонографиа «Ажәытәӡатәи Анатолиа ақьабзқәеи амифқәеи», икьыԥхьит хыԥхьаӡара рацәала хеттологиа иадҳәалоу аусумҭақәа.

1988 ш. рзы даарыԥхьоит Аԥсныҟа, аусура далагоит Д.И.Гәлиа ихьӡ зху Аԥсуа бызшәаеи, алитературеи, аҭоурыхи ринститут аҟны.

1988 ш. Владислав Арӡынба далырхуеит Аԥсны Иреиҳаӡоу Асовет адепутатс. 1989 шықәсазы СССР жәлар рдепутатс, иара убас далырхуеит автономтә ҟаларақәа рҳәынҭқарратәи рзинтә статус азы акомиссиа ахантәаҩыс, далахәын СССР Иреиҳаӡоу Асовет Апрезидиум. Убарҭ ашықәсқәа рзы Владислав Арӡынба адунеи зегьы идирҳаит Аԥсни аԥсуааи зҭагылаз арыцҳарақәа. Иара илшаз рацәоуп зхыԥхьаӡара маҷыз амилаҭқәа, автономиатә республикақәа рзинқәа рыхьчаразы.1990 шықәсазы Владислав Арӡынба далырхуеит Аԥсны Иреиҳаӡоу Асовет ахантәаҩыс.

1992 шықәса, нанҳәа 14 бҵьарла деиқәныхх-Аԥсадгьыл дақәлоит ақырҭуа қәылаҩ, Владислав Арӡынба ижәлар драԥхьагылеит Аԥсны Ахақәиҭраз Аҟәԥаразы. «Шәнеибац!» – ҳәа ибжьы анга, ҳажәлар аӡәк еиԥш еидгылт. Аԥсуа жәлар ргәы арҕәҕәон Владислав игәымшәара, адунеи аршанхон ихшыҩҵарра. Ҳаибашьцәа аиааира дзыргаз иркыз абҵьар акәӡам, иаадырԥшыз агәымшәареи аидгылареи, ирылаз рдоуҳатә мчи роуп.

«Хьӡы игарцоуп ахаҵа дзиуа!» Аибашьраан ҳ-Аԥсалгьыл рхы ақәырҵеит зықьҩыла Аԥсны аҵеицәа, урҭ ирывагылан ирыцеибашьуаз Нхыҵ-Кавказаа, Алада Урыстәылаа аказакцәа, аҳәааанырцәтәи аԥсуаа, абазақәа, адыга хылҵшьҭрақәа уҳәа убас егьырҭгьы. Ҳаԥсадгьыл аҵәыӡ дуқәа шаиузгьы, аӡәк еиԥш еихон ԥхьаҟа. Аиааирахь!

Аибашьраҿы ииуан ашәақәа, ажәеинраалақәа. Урҭ ашәақәа еиднакылоит иахьа Владислав Арӡынба игәалашәара иазку амузыкатә фильм – «Ҳара ҳаруаа реиҳабы.

Владислав Арӡынба инапы ицыҵыз адокументқәа ирыԥхьахьоу, иҿцәажәаракәа ирзызырҩхьоу ирбарҭоуп аԥсҭбара дуқәеи, ашьеи алаҕырӡи зцыз 413 мши-ҵхи имҩаԥысуаз ахҭысқәа шидикылоз. Убри аамҭазы, анацәа ргәыҕра идырҳәалон Владислав Арӡынба. Абар аҵараураҩ – Аԥсны Афырхаҵа Ҭамара Шьаҟрыл-ԥҳа лажәақәа «Дқәыԥшны, илиршаз цьашьатәны, сара уи иҟынтәи исоуз аҳамҭа еиҳау аҳамҭа, ахаан иҟамлаӡацт. Уи – Аԥсны ахақәиҭра ауп! Сара ахаан аӡәгьы иҿаԥхьа сымхырхәац, аха сшьамхышгылоит Владислав иҿаԥхьа».

1994 шықәса ноиабр 26 рзы Владислав Арӡынба далырхит Ареспублика Аԥсны Ахадас, 1999 шықәсазы даҽазныкгьы игәра ганы Аԥсны жәлар деиҭалырхуеит.

Аиааира ду ашьҭахь, ҳажәлар рҿаԥхьа ишьҭан иуадаҩыз аԥышәаратә аамҭа, аха ҳажәлар ргәы камҳаит, ршьамхы адмырсит, рхы ладмырҟәит аӡәгьы иҿаԥхьа. Избанзар урҭ дрыман ахада, зыгәра ргоз аԥхьагыла, жәлар рыбзиабара зцыз. Урҭ дреиуан шәытара знымыз, ицқьаз, аҵарадырра анаҩсгьы зыламыси, зыуаҩреи ҳаракыз – Ахьы Владислав.

Владислав Арӡынба Аԥсны Актәи ахада, аҭоурыхҭҵааҩ, ажәытәӡатәи Азиа Маҷ ажәларқәа рмифологиеи ркультуреи рдырҩы, аԥсуа-адыгатә Нарҭтә ҳәамҭақәа рыҭҵааҩы, аҭоурыхтә наукақәа рдоктор, апрофессор, Аԥснытәи Анаукақәа ракадемиа академик Аԥсны афырхаҵа, «Ахьӡ-аԥша» 1-тәи аҩаӡара занашьоу, наунагӡа уи аԥсуа жәлар драԥхьагыланы, мраҭас дырхаԥхо даанхоит!

Ҳазну ашықәс хәажәкыра 4 рзы иҵит 15 шықәса ахааназ ԥсра зқәым, Аԥсны ахақәиҭреи, ахьыԥшымреи разхаҵара ауасхыр азышьҭазҵаз, Аԥсны жәлар рԥыза, раԥхьатәи Ахада – Владислав Арӡынба цәала-жьыла дҳалагыламижьҭеи. Уи иԥсра гәырҩа дуны иаанхеит ҳауаажәлар ргәаҵаҿы.

Владислав иахьа ижәлар рыгәҭа дгылазҭгьы, инаскьеигон 80-тәи ааԥынра. Ари еиԥш иҟоу ауаа ашәышықәсақәа рахьтә знык ауп ианиуа. Ҳ-Аԥсны ԥшӡа иалиалааит Владислав еиԥш зыхшыҩ ҵару, агәаҕьра злоу, хара иԥшуа жәлар рԥызацәа.

Ԥсуак дыҟанаҵы ахаан хаштра иқәым Аԥсны ахақәиҭраз зхы иамеигӡаз, зыԥсадгьыли зыуаажәлари еиқәзырхаз, Абраскьыл илымшаз зылзыршаз, Владислав Арӡынба. Уи наӡаӡа даанхоит жәлар ргәалашәараҿы еицакра зқәым ҭоурыхтә фырхаҵаны. Уи инапала иичаԥаз абаҟа еиҳау баҟа ҟалашам!

Жәлар рԥыза Владислав

Дааразa сазыгәдууп Аҟәа араион,
Араҟа есымша Афырхацәа ииуан.
Сухыҽехәоит ақыҭа Ешыра.
Уҵеицәа ахьалагылаз амцашыра.

Ешыраа фырхацәан ҭоурыхла,
Ирҿагылон ақәылацәа бҵьаршьҭыхла!
Ешыра иалҵыз Аԥсны аҵеицәа,
Есааира иԥишәон Анцәа!

Аҕа данҳақәла деиқәныхх бҵьарла,
Аԥсны итәитәырц еибашьрала.
Иҿагылт ҳаԥсадгьыл ахьаа зныруаз –
Аԥсны аҵеицәа згәы цҳафыруаз!

Ҳажәлар драԥхьагылт Аԥсны зыхьчоз –
Владислав Арӡынба зыгәра ргаз!
Ақәылаҩ дыԥхьацан, Аиааира ҳзаазгаз
«Сыԥсҭазаара аҵакы Аԥсны Ахақәиҭроуп!» – зҳәаз.

Ешыра ашкол 100-шықәса ахыҵит,
Владислав Ду ихьӡ ахырҵеит!
Анцәа иаҳзишаз ҳмилаҭ Рԥыза
Аԥсны иилааит Владислав иҩызцәа!

Зинаида Сабақьиаԥҳа

Агәалашәаратә хәылԥазы

Ҳазну ашықәс – В.Г.Арӡынба ишықәсуп

Аԥсны Раԥхьатәи Ахада Владислав Григори-иԥа Арӡынба диижьҭеи 80 шықәса аҵра иазку агәалашәаратә хәылԥазы мҩаԥысит Р.Гәымба ихьӡ зху Аԥснытәи аҳәынҭқарратә филармониаҿы.

Ауснагӡатә алагеит Владислав Арӡынба иԥсҭазаареи иусуреи ирызку адокументтә фильм арбарала. Апоет Аслан Хәарцкьиа даԥхьеит Витали Амаршьан Владислав Арӡынба изикыз ажәеинраала «Амилаҭтә фырхаҵа».

Аԥсны ажурналистцәа Реидгыла ахантәаҩы, Раԥхьатәи Ахада ипресс-маӡаныҟәгаҩ Руслан Ҳашыг, Владислав Арӡынба изкны игәалашәарақәа дырзааҭгылеит. «Сара сзы ҭакԥхықәра дууп Владислав Григори-иԥа Арӡынба иеиԥш иҟоу ауаҩы изҕабахә аҳәара. Иахьа, ари азал аҿы итәоу аӡәырҩы Владислав Григори-иԥа хаҭала дыздыруаз роуп. Ҳара зегьы иаадыруеит иарбан уадаҩрақәоу, ԥышәарақәоу ихигаз. Владислав Арӡынба иԥсҭазаара зегьы ижәлар рымаҵ аура иазикит», - иҳәеит Ҳашыг.

Владислав Арӡынба игәалашәаратә хәылԥазы еиҿнакааит Аҟәа араион ахадара.

Еиԥҟьарада алашара роуларц

Х-қыҭак рҟны

Ақыҭақәа ацхырааареи адгылареи рыҭаразы аҳәынҭқарратә уснагӡатәқәа рымҩаԥгара аҳәаақәа ирҭагӡаны Гәдоуҭа араион Ааҵы ақыҭан афымцацәаҳәақәа рырҿыцраз иазку аусурақәа мҩаԥгоуп.

Ишьақәыргылоуп зымчхара 100 кВА иназо атрансформатор ҿыц. Ҳаамҭа иақәшәо 50 афымцацәаҳәатә шьаҟақәа адырсит. Ҩ-километрак рҟынӡа иназо, зымчхара 0,4 кВ ыҟоу, афымцамҩангага СИП-70 ацны афымцацәаҳәа ҿыцқәа наргеит.

Имҩаԥгаз аусуракәа ирыбзоураны ақыҭауаа шьҭарнахыс еиԥҟьарада алашара роулоит.

* * *

Аҷандара ақыҭан 10 кВ амчхара змоу иҿыцу афымцацәаҳәа ахархәарахь ирырҭеит, ҳәа адырра ҟанаҵоит Аԥсны аенергетика Аминистрра.

Уаанӡа афымцацәаҳәа зыназара уадаҩу аҭыԥ аҿы иҟан, аҭагылазаашьагьы акыр иуадаҩын.

Ацәаҳәа ҿыц амҩагь ԥсахуп, уи амашьынамҩа иаваршәны иҟарҵеит, 45 шьаҟа ҿыц адырсит, аҭелқәа рыԥсахит.

Уи абзоурала фымцамчла аиқәыршәара еиҕьхоит, аӡынраан алашара аиԥҟьаракәа маҷхоит, афымцамч ахаҭабзиара еиҳахоит.

* * *

Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба инаԥынҵа анагӡара аҳәаақәа ирҭагӡаны, Аҟәа араион ашьха иаԥну Ԥсҳәы ақыҭан афымцамчтә инфраструктура аиҕьтәаразы аусуракәа актәи ретап хыркәшоуп. Хәымз рыла еиуеиԥшым аусмҩаԥгатәқәа нагӡан.

Ԥсҳәытәи аӡфымцатә станциа анҵьныр хада Дмитри Капин иҟаиҵаз адырракәа рыла, иқәсхьаз афымцацәаҳәақәа еиҟәыҭхоу афымцамҩангагақәа рыла аԥсахра иабзоураны еиԥҟьарада афымцамч ала аиқәыршәара алыршахеит. Иара убас агенератортә еиқәыршәагақәа ирымаз ақәыҕәҕәара армаҷра алыршахеит, афымцалашара аҿыхракәа еиҳа имаҷхеит.

Уажәы Ԥсҳәытәи аӡфымцатә станциа аусзуҩцәа аӡынразы рхала еиҟәыҭхоу афымцамҩангагақәа ралгареи звольтҳараку ашьаҟақәа рышьақәыргылареи иадҳәалоу аусуракәа нарыгӡаларц азы ақыҭахь инагоуп ихымԥадатәиу аматериалқәа зегьы.

Аенергетика Аминистрра Ԥсҳәы ақыҭан аиҭашьақәыргыларатә усуракәа рымҩаԥгаразы афымцеибыҭаҩцәа инаӡыцҵоу рштатқәа акқәа ралагаларала Ареспубликтә унитартә Наплакы «Амшынеиқәафымцамч» аштаттә мшеизша аҵцара иақәшаҳаҭхеит.

Аиҭашьақәыргыларатә усуракәа аҩбатәи аетап алагара азԥхьагәаҭоуп иааиуа ашықәс лаҵарамзазы, ашьхахыҵырҭа анаатлак ашьҭахь. Аиҭашьақәыргыларатә усуракәа рплан шьақәыргылоуп.

Аусумҭа хатәра

Аҭыжьымҭа ҿыц

Иҭыҵит ашәҟәы «Алитературатә қәыԥшылара афеноменқәа». Уи авторс дамоуп Ахра Анқәаб, алитератураҭҵааҩы, апублицист, Аԥсны ажурналистцәа Реидгыла алахәыла, агазеҭ «Аԥсны» аредактор хада, Аԥсны акультура зҽеаԥсазтәыз аусзуҩ, ААУ аԥсуа литература акафедра арҵаҩы еиҳабы, ААУ аҟны иҟоу В.П. Анқәаб ихьӡ зху аԥсуа-адыга филологиа ацентр аиҳабы.

Аизга еиднакылоит иналукааша аԥсуа сахьаркыратә ажәа ахаҭарнакцәеи Нхыҵ Кавказтәи аҭҵаарадырра-рҿиаратә интеллигенциа аклассикцәеи рырҿиара еиуеиԥшым аганқәа рыла иҭҵааны иахьалацәажәо астатиақәа ҳәа аанацҳауеит ААУ Telegram-канал.

Ашәҟәы ианылеит Дырмит Гәлиа, Омар Беигәаа, Владимир Анқәаб, Мушьни Лашәриа уҳәа аӡәырҩы ажәа азҟазацәа ирызку аматериалқәа. Автор иара убасгьы аххәаа

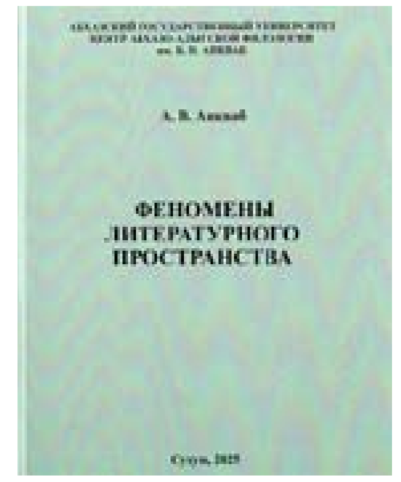

азиуеит адыга литература аклассик Тембот Керашев ирҿиара, еицырдыруа абаза поетцәа Микаель Чкәыту, Керим Мхце, Ҟали Цьегуҭан рпоезиеи, иналукааша аҟабарда шәҟәыҩҩы Заур Налоев ирҿиареи дазааҭгылоит.

Аизга иагәылалеит Константин Паустовски ирҿиараҿы аԥсуа тематика анализ, Даҕьсҭан жәлар рпоет Расул Гамзатов ирҿиара иазку аналитикатә материал. Иара убас, аизга ианып аԥсуа-адыга культуратә еимадаракәа рҭоурых иазку аматериалқәа маҷымкәа.

«Схәыҷра сгәыҵаршәны...»

Таиф Аҵьба ихьӡ зху Аҳәынҭқарратә премиа аиуразы иқәыргылоу аҩымҭақәа ҳрыхцәажәоит

Ахәыҷқәа рдунеи еилызкаауа

Заира Ҭҳаиҵыкә лпоезиа адунеи иазҿлымхау, иаԥхьо изызгәакьаны избо лхатә аԥхьаҩцәа лымоуп, аимадара бзиа рыбжьоуп уҳәар имыцхәхом, избанзар лҩымҭа ҿыцқәа ирзыԥшуп, акьыԥхь аҿы ирыхцәажәоит. Леизга ҿыц «Аҳамҭа» акәзар, уи – еиднакыло ахәыҷқәа ирызку ажәеинраалақәа (2024), хымԥада, иазҿлымҳау рхыԥхьаӡара иацнаҵеит, илзааигәанатәуеит иаԥхьо ахәыҷқәа.

Ашәҟәаҿы еизакуп ахәыҷқәа реилкаара иазаагәоу, уаанӡа акьыԥхь збахьаз иҿыцуи нарыцҵаны. Аизга, ашәҟәы «Аҳамҭа» уанаԥхьо, ахәыҷра ацәа ахыубаауеит, аԥхьаҩ хәыҷы дарлахҿыхуеит, изымдыруа, зинтерес икыша изцәырнагоит, уи еиликаарц дазҵаауеит. Абас, аки-аки хеибарҭәааура, ахәыҷра амшқәа ирыцу аԥсабареи аҭаацәеи реибааӡашьа, наҟ-ааҟ ирыбжьоу реизыҟазаашьа аныԥшуеит.

Ахәыҷы идунеи аилкаара иацу аԥшқарахра, иааикәыршан, иара изы иҿыцу, изаатуа зегьы дрыхьӡарц, ибарц, иаҳарц инапқәа рхахо иаашьҭихырц, рҕьама ибарц иҭахуп, урҭ зегьы имаршә кны изнагатәуп, иеилыркаатәуп, даларшьцылатәуп. Рызегь неицыланы, ихәыҷтәы хәыцшьа арҭбаартә, идунеи иацнаскьо аҳәаақәа рҽеиҵырхуеит.

Апоет лхатә ԥышәала илдыруеит, еилылкааует ахәыҷқәа ишырзыманшәалоу, ирзааигәоу, ихызхуа, рықәра ианаало – Сара – ирыҵанаҳәо зегь – ҳара иаадыруеит – ҳәа изхьынҳало иахнамԥаакәа ишрылабжьатәу амаӡа. Лара лхәыҷра лгәаларшәо, дазхьаҳәны дазхьуа илҳәеит:

Сыҵкыҕра – хәыҷ –
Схәыҷра:
Сашҭа,
Сгәара –
Са сыҩнра,
Шьап хырҟьаҟьа
Сымӡырха,
Сан луҭра,
Сахҭынра.
Кәыдры шьқьыры –
Сқәыԥшра агара.
... Сахьцалакгьы
Улаԥш схуп,
Схәыҷра
Сгәыҵаршәны искуп!

...Ишԥа гәхьаазго схәыҷра –
Сҩызцәа, сықәлацәа рбара.

Апоет абас иҟәандаӡа ихьаалго лхәыҷра илгәалашәо, рықәра иҭаӡо абызшәала ирызлырхынҳәуеит, рхымҩаԥгашьа ианыԥшыртә имырхьаакәа, ԥшқарахла иеинраалан ирзылкуа ажәеинраалақәа. Уи адунеи ахь иаалыԥхьо, илыцмҩахыҵуа: Анна-гәыраз, Анна гәы-ԥшқа иналыркны дара ирҳәо неиҭаҳәо акәымкәан реилкаара ишрыҵанаҳәо рхы мҩаԥыргоит, иҵьашьатәу ҵьаршьоит, ирзеилымкаауа иазҵаауеит. Абас, ажәа сахьаркырала аԥсы ахалоит, ираҳауаирбо реилкаара макьана иахьазымхо – апоети дареи ражәа еибырҭоит, аҭак еицырԥшаауеит:

Унан, Амра
Хәмарра ицеит,
Ажәҩан акалҭаҿ
Иҩаӡеит.
Аха, сишь,
Иааицрашәеит,
Амш анҵәамҭаз
Иааԥхашьеит!
Иссирӡами нас иахьцьаршьо «Амра хәмарра ицеит» ҳәа дара рҭәала, дара ахьзынамӡо «ажәҩан акалҭахь» цьара. Абар ахәыҷ иеилкаара амра ианибаало:

Амра ашәахәацқәа
Ацәкаԥсеит,
Адгьыл арыцқәа
Ланаҵеит.

Мамзаргьы:
Ажәҩан каххаа
...Ахаҿы хтуп.
Аҵкы иаҵәа
Аҵла иршәуп.

Ахәыҷы игәыблра зегьы ирыхьӡоит: аҩнгьы, адәахьгьы; Аҩнҵис ихырбза-кәырбзо ахы угәанарԥхоит, иааигәа иниас-ааиасуеит, иаргьы инапы нахьишьуеит:

Иҟәымшәышәуп,
Ихәымсысуп
Сара сҵис.
...Алымҳа кьацәуп,
Ашьапқәа кьаҿуп
Сҵис Хырсыс,
Ахәда ашьҭыбжь
Зынӡа илакәуп
Сҵис-хәымсыс.

Аҩни ашҭеи изҭымҵуа идыԥшыло аласба акәзар, далахәмаруа иҳәоит:

Аху-хуҳәа, зны ишыхуеит,
Иушьклаԥалоит уахьцалак.
Аҵыхәа хьарҽӡа игәыбзыгуеит.
Иамҵауршәырцаз ҿаҵак.
Ҳашҭа ҳгәара иҩуа иакәшоит,
...Ҳашҟа иааиуа амитә иақәшәоит,
Ирхианы иркымзар алаба.

Ашҭа анҭыҵ адәаҿы ахәыҷқәа хәмаруеит,
Нырцәи-аарцәи еидгьазкылоит,
...Адгьыл иқәымӡо еижәылоит
Дгылоуп амбахьчаҩ иҽырхиа.

Рыхәмарра иалахәым, насҭха игылан ирзыԥшуа, машәыр рыхьыр ҳәа дацәшәоит, ампыл акәзар, иссируп иҟанаҵо: «ишьҭыԥоит, адгьыл иқәуп икәыруа». Ахәыҷы лаԥш ҵаруп, иабо зегьы шизеилымкаауагь игәникылоит, иеилкаарала дазнеиуеит, абас уажәы адәы дызцәылом:

Кәаԥ-чаԥ, акәаԥ-чаԥ,
Ақәа рыцқәа ҿышәшәоит,
Аҵла рымахә ирхыҵәҵәоит.

Иара иԥенцьыр аҟынтәи дазыԥшуеит, аԥшра игәы ԥнаҵәеит:

Иҟалозеи мрак ҳзыԥхар?
Иҟалозеи ҳгәаҭца арԥхар?
Аԥсҭҳәақәа ԥшьаала инаскьар –
Рыԥсы ршьар...
Аха аԥсабара ахәыҷы
иҳәатәы ханаҵом.

Заира Ҭҳаиҵыкә лхәыҷтәы поезиа иацуп даҽа ҷыдарак, лымкаала уадзыԥхьало – аилкааратә ҭҵааратә ҟазшьа, уи ахәыҷрабла иабо ала иҳәоу:

Абыз еигәырҕьон ахы:
–Саагылазар,
Са сбааӡоуп,
Аҿаԥыцаз
Еснагь сыхиоуп...

Абар, аԥсабара – ахәыҷы иеилкаарала:

Адгьыл ыцәоуп иҭахәхәа,
Шьышь-наани!
Аҽаӡәӡәоит ашәахәа –
Шьыри-ҭали!

Хәыҷгьы-дугьы ргәалаҟара шьҭызхуа, изеигәырҕьо аԥсабара, ахәыҷы урҭ ирҷыданы иара изааигәоу сахьақәак, еилкаарак изцәырнагоит.

Асы шкәакәа –
Сгәыҕра шкәакәа
Уеиԥшуп.
...Амза аларшәын
Амшын,
Амшын даараӡа
Иразын.
...Иауеит, иауеит ақәаԥсата
Ԥшьаала, ԥшьаала.
Ашьац иржәуеит ақәаԥсата
Хаала, хаала.

Апоет илдырруеит ахәҷы иреиҕьу имшқәа ишреиуоу – иани иаби ныҟәара ианцо, рыԥсшьара анеицырхырго.

Сангьы дсыцуп
Сабгьы – ааи,
Ԥсшьара Пицунда
Ушҟа смааи!
Аԥсшьара мышқәа ракәзар:
Шьҭа еимаада
Сызхара,
Сыҩуа сықәуп
Аҟәара.

Аҩызцәа ҿыцқәа, ахәыцра ҿыцқәа зегьы лгәалаҟара иақәшәоит, нас рыԥсы шьаны аҩныҟа ихынҳәуеит.

(Алгарҭа 6-тәи ад.)

Ҳзырхәыцуа, иааӡагоу арҿиамҭа

Алиса Гәажәԥҳа

Аԥсны зҽаԥсазтәыз артист, «Ахьӡ-Аԥша» аорден аҩбатәи аҩаӡара занашьоу, СССР-и, Аԥсни, Урыстәылеи рышәҟәыҩҩцәа Реидгылақәа рлахәыла, аԥсуа шәҟәыҩҩы, адраматург, аҭоурыхдырҩы, актиор, ааураажәларратә усзуҩы Анзор Кәакә-иԥа Мықәба ҳтәылаҿы еиҳа деицырдыруеит драматургк иаҳасабала . Уи акьыԥхь ахь дцәырҵит 1977 шықәса рзы. Иҩымҭақәа шамахамзар, аҭоурых иадҳәалоуп, ирныԥшуеит аԥсуа жәлар ржәытә-рҿатә, рнысмҩа... Ҷыдала уи ирҿиамҭақәа рҟны инарҵауланы дазааҭгылоит аԥсуа жәлар рыгәаҕьра, ргәымшәара, рфырхаҵара.

Анзор Мықәба авторс дызмоу аҭоурыхтә драмақәа: «Амра атыҩ ианаку», «Ашәқәа зегь анаарту», «Қьалышьбеи», иара убас апиесақәа: «Адгьыл агьама», алакә-пиеса «Абҵы-қьашана», аповестқәа: «Мгәыӡ Ҳасан», «Гәашьанеи» уҳәа рҕьырак раԥхьа ажурнал «Алашара» ианылеит, анаҩс, – ишәҟәқәа иргәылалеит.

Ҩ-қәгыларак змоу аҭоурыхтә драма «Амра атыҩ ианаку» аҟны иаарԥшуп VI ашәышықәса 50-тәи ашықәсқәа ирыҵаркуа аҳҭысқәа, урҭ рыдҳәалоуп византиаа ирҿагыланы мисимианаа рықәгылара, ирзааҭгылоуп заатәи абжьаратәи ашәышықәсқәа раантәи еидкылаз аԥсуа асубетносқәа рхақәиҭреи рхыԥшымреи рпроблемақәа.

Алакә-пиеса «Уарда» акәзар, иқәыргылан 1987 шықәсазы, Аҟәатәи ахәаԥшҩы қәыԥш итеатр (иахьа Ф.Искандер ихьӡ зху Аҟәатәи аҳәынҭқарратә аурыс драматә театр) аҟны. Уи ықәиргылеит арежиссиор Адгәыр Ақаҩба.

Анзор Мықәба иҭоурыхтә драма «Қьалышьбеи» иалхны 5 шықәса раԥхьа Аԥсны жәлар рартист Шьалуа Гыцба Аԥсуа Ҳәынҭқарратә Аҿар ртеатр аҟны иқәиргылаз аспектакль акырынтә аншлагқәа заухьоу, ахәаԥшыҩцәа даара ибзианы ирыдыркылаз рҿиамҭоуп.

Ааигәа ахәаԥшцәа аӡәырҩы иҟарҵаз аҳәарала иқәдыргылеит. Ахәаԥшцәа идырбан ҳажәлар рҭоурых аҟны ахааназ ҩашьара ақәымкәан иаанхо Аԥсны аҳ Қьалышьбеи Чачба ихаҿсахьа шьахәла изныԥшуа аспектакль. Уи шьҭа ҩаԥхьа аспектаклькәа рпрограмма иалазааует. Ԥсахрада зыжәлари зыԥсадгьыли ирзыҟаз, урҭ рԥеиԥш иазықәԥоз, хара ихәыцуаз Аԥсҳа Қьалышьбеи Чачба ихаҿсахьа гәылҭәааны, уи иамҭа уахаанушәа, аҳҭысқәа реиҿыбаашьа убла ихгыло, иуныруа, ҳажәлар рҭоурых аиаша зегь нагӡаны уагәылаԥшны иубартә еиԥш аԥҵара илшеит адраматург Анзор Мықәба. Сара сгәаанагарала, даара ихатәроу ҭоурыхтә драмоуп ари арҿиамҭа.

Иазгәаҭатәуп, Аԥсуа драматә театр аҟнеиԥш, Ф.Искандер ихьӡ зху аурыс драматә театр (уаанӡа – Аҟәатәи аурыс театр) аҟынгьы, ахәыҷқәа ирызку А.Мықәба иҩымҭақәа ирылху аспектаклькәа шықәдыргылахьоу. Урҭ иреиуоуп: «Аҟәатәи амаамын аҳҭысқәа», «Ҳара ҳахь дааует «Аҵаа-Бабаду» уҳәа убас егьырҭгьы.

Имҳәакәан высшьа амам, Аԥсны зҽаԥсазтәыз артист, актиорк иаҳасабала аԥсуа сцена аҟны инаигӡаз арольқәа шмаҷым, уи еиуеиԥшым ахаҿсахьақәа қәҿиарала раарԥшра шилшахьоу. Иаагозар, Н.В.Гоголь иҩымҭа иалху «Аԥҳәысҳәара» – (Кочариов ироль наигӡеит); В.С. Рогозин иҩымҭа иалху «Ачара аҽны» аҟны (Василь ироль); Б.Шьынқәба иҩымҭа «Ахра ашәа» иалхыз аспектакль аҟны – Амтон, А.Мықәба иҩымҭа «Амра атыҩ ианаку» аҟны – Нарчоу. Б.Шьынқәба ирҿиамҭа «Ахра ашәа» иалхыз асахьаркыратә фильм аҟны инаигӡеит Нестор ироль.

Ш.Русҭавели ихьӡ зху Қарҭтәи аҳәынҭқарратә атеатртә институт иалганы 1968 шықәса рзы актиорк иаҳасабала Аԥсныҟа, С.И.Чанба ихьӡ зху Аԥсуа драматә театр ахь ихынҳәыз Анзор Мықәба иԥсҭазаара аҟазара иадҳәалахеит, аамҭаказы атеатр аҟны алитературатә хәҭа напхгара аиҭон. 1968 шықәса инаркны 1983 шықәсанӡа аԥсуа милаҭтә ҟазара амаҵ азызуаз актиор, еиуеиԥшым ахырхарҭақәа рҟны еиуеиԥшым аамҭақәа рзы аус иуан: аҳәааанырцәтәи ҳцьынцьуаа аҽырымадарақәа рзы Аԥснытәи агәыԥ «Аԥсадгьыл» ахантәаҩы ихаҭыԥуаҩыс (1989-1999ш.ш.), 2004-2005 шықәсқәа рзы – Аԥсадгьыл ахь ахынҳәразы Аԥснытәи аҳәынҭқарратә еилакы ахантәаҩыс, 2011 шықәса инаркны 2016 шықәсанӡа Аԥсны ашәҟәыҩҩцәа Реидгыла ахантәаҩыс.

Хаҭала, Аԥсны аҳцәеи аҳәааанырцәтәи атәылақәа рҟны инхо аԥсуа диаспоракәеи рҭоурых иазку аҭоурых-публицистикатә статиақәеи аочерккәеи маҷымкәан ажурнал «Алашара» аҟны икьыԥхьхьеит. Урҭ иреиуоуп: «Амҩақәа, амҩақәа»...», «Урҭ рашьцәа арыцҳараҿы рхала иаанырмыжьит», «Аԥсуара уи иԥсҭазаара акәын» (Орҳан Шамба игәалашәара иазкуп), «Саҭеман инаиркны»...» уҳәа егьырҭгьы.

А.Мықәба аԥсшәахь еиҭеигахьеит: А.М.Горки, В.В.Розов, О.Иоселиани уҳәа рпиесақәа. Иара ихаҭа иҩымҭақәа еиҭагоуп аурыс, аҭыркәа, абаза, адыга, ауаԥс, аҟабарда уҳәа егьырҭ абызшәақәа рахь.

А.Мықәба ирҿиара аҟны иҷыдоу аҭыԥ аанакылоит ахәыҷтәы литература. Ахәыҷқәа ирызку алакә-пиесақәа, апиесақәа рыла ирлахҿыхуеит аԥсуа ԥхьаҩцәеи ахәаԥшцәеи. Уи авторс дызмоу ахәыҷқәа ирызку иҩымҭақәа рҿы, урҭ рықәра иаҵанакуа, аилкаареи, агәынкылареи марианы бызшәа цқьала ирызнеигоит ахшыҩҵак ҵаулақәа.

2023 шықәсазы Аԥсны Аҳәынҭқарратә бызшәатә политиказы аҳәынҭқарратә усбарҭа абзоурала иҭыжьын ахәыҷқәа рзы иааӡагоу, ихшыҩрҵагоу, аԥсуа ицәтәымым, агәаҕьра, ахаҵара, агәымшәара реиԥш иҟоу аҟазшьақәа зныԥшуа «Жьабаҕь фырхаҵа» захьӡу алакә-пиеса.

Ари алакә-пиеса аҟны автор агыгшәыгқәа: ажьа, абга уҳәа рыла иааирԥшуеит ауаа рхаҿсахьақәа. Аҩымҭа афырхаҵа хада Жьабаҕь ахаҿсахьала ҳара иаабоит, иара ахьӡ ахаҭа ишаҳәо еиԥш ишгәымшәоу, ахьаҵра агәы иштам. Уи мчыла иара аҵкыс еиҳау агыгшәыгқәагьы рҿаԥхьа ахылаҟәра ахахьы ишаанамго, маанала, аӡәкрала аиааира агәы иштоу, аҵыхәтәанынӡа ахыхьчараз, ажьажәлар реиқәырхаразы ақәԥареи, ианамуӡахгьы хаҵаҵас аԥсра аԥылара шеиҕьу азгәаҭо, аҩызцәа ргәы архаҵоит, ргәы шьҭнахуеит ахаҵарашәала.

Жьакәыр ҳәа аҩымҭаҿы зызбахә ҳәоу шәаргәындоуп. Ҳәарада, ахәыҷқәа рзы аинтерес аҭаны агыгшәыгқәа рхаҿсахьала ахаҵарамҩа шеиҳау, ишхьӡу аарԥшуа, ашәыргәындара шҽеим, уи уҭазырхо шҟазшьоу азгәеиҭоит автор аҩымҭаҿы. Сара сгәаанагарала, ари ахшыҩҵак, ахәыҷқәа реизҳараҿы, рхәыцшьа, рхымҩаԥгашьаҿы анырра бзиа рызҭо, иааӡагоу акы ауп.

Аҵыхәтәантәи аамҭазы аӡәгьы изы имаӡам, уи моу, ирыцҳароуп ҳәа исыԥхьаӡоит адраматургиа ажанр аҿиара ахьысҳара ахьамоу, хаҭала ахәыҷқәа ирызку алакә пиесақәа, аҩымҭақәа ракәзар, иуарла-шәарлоуп. Уаҵәтәи ҳԥеиԥш аҿиаразы ихымԥадатәиуп ахәыҷқәа рыла ахацыркра, алагара. Убри аҟнытә, Т.Аҵьба ихьӡ зху Аҳәынҭқарратә премиа аиуразы иқәыргылоу ахәыҷқәа ирызку Анзор Мықәба илакә-пиеса «Жьабаҕь фырхаҵа», сара сгәаанагарала, апремиа анашьара иаԥсоуп.

Алиса Гәажә-ԥҳа

«Ашарԥы-Еҵәа» №5

Сара сдунеи ашәахәа

Исҭахуп даҽакы иаламҩашьарц сара сдунеи. Аеҵәақәа зҭаԥшуа, ашәҭ ԥшӡақәа зҭиааауа, ажәҵарақәа зҭыԥраауа, ауаа гәыразқәа ахьеизо акәны сыблаҿ иааиуеит сара ԥхьаҟатәи сдунеи.

Уи абас аԥшӡареи ахаареи аԥшәымара ахьыруа акәны иҟаларцаз сара сыԥсҭазаара мҩақәызҵо, ари адунеи ссир ахь цҳаны исыҟало акәны сахәаԥшуеит ажурналистика. «Ауаатәыҩса ргәаҭцахь уназго мҩахәасҭоуп ажурналистика», - ҳәа лыҩуеит апрофессор Екатерина Гьаргь-иԥҳа Бебиа. Сара уи ахшыҩҵак иацысҵоит: «Ауаатәыҩса ргәы зырҟәандо, рыԥсҭазаара ԥштәы рацәала иузырбо ауп ажурналистика», - ҳәа.

Иҵабыргны, ажурналист илшоит иажәа, ма ивидеоанҵамҭа, ала ауаҩы игәы ахәра иану арҕьара, аԥсҭазаара ганрацәала аарԥшра, дыззымхәыцуа ихшыҩ азишьҭыртә анагара, абзиара иадԥхьалара. Ажурналист ажәлар рҿахәы зҳәо иоуп. Уи ианакәзаалак ажәлар рыгәҭа дыҟазааует, ижәлар зҭагылоу аамҭа дафырхаҵоуп, ижәлар ргәеисра инапы ақәкуп.

Сара ажурналистика азанааҭ алакә еиԥшны избоит, избанзар уи иабзоураны аинтерес ду зҵоу ауаа удыруеит, ирызкны ажәа аҳәара уҽазукуеит, ажәакала, ауаҩ нага идунеи ушьапы ҭаургылоит, уи иԥсҭазаара иҵегь аԥсы ахаҵаны аҭоурых иазынужьуеит. Ари азанааҭ алысхит, избанзар, уи знапы алаку ауаа рдунеи акырӡа иҭәы-иԥха ишыҟоу лабҿаба избарҭоуп. Сыбла наҟәымгаӡакәа сызхәаԥшуа дырраҭароуп «Шьажьыбзиа, Аԥснытәыла!». Амҩаԥгаҩцәа зегьы сгәаԥхоит, аха еиҳа далкаан сизыӡырҩуеит актиор Ахра Кәарҷиа. Сара даара сыхнахуеит уи аԥсуа сценаҿ инаигӡо арольқәагьы. Ипрофиссионалтә знеишьа ҳаракуп, иажәа ҳәа ҭбаауп, иаԥсшәа цқьоуп, цьара деиласуа убаӡом. Иара убас, сызҿыԥшуа журналиступ Алхас Ԥсардиа. Акырӡа аинтерес рыҵоуп уи иҭиуа азҵаарақәа. Насгьы исгәаԥхоит ауаа ҳаҭырла дышрызнеиуа, ражәа ԥымҟакәа дшырзызӡырҩуа, иара ихаҭа ицәажәашьа, иҳәоуқәа рышьақәыргылашьа.

Сара снаԥхьан адырраҭара «Шьыжьыбзиа, Аԥсынтәыла!» ахь. Даара сыхнахит ажурналист Кама Адлеиԥҳа сышлыдылкылаз, исгәаԥхеит смаршәа кны исылҭоз азҵаарақәа. Сара сҭаккәа кьаҿын, аха аефир ашьҭахь сазхәыцуан иҭбааны аҭак ҟасҵарц шсылшоз. Даҽа знык снарыԥхьар, хымԥада акырӡа еиҕьны аҭаккәа шыҟасҵо агәра згоит. Сара еилыскааует ажурналистика аҟны ахы агәрагара акырӡа шаҵанакуа, уи азы иаҭахуп иҭбаау, иҵаулоу адырра. Адырракәа риура амҩа санызааует. Иара убас сара сазҿлымҳауп аԥсуа милаҭтә газеҭ «Аԥсны». Уи адаҟьақәа инарҳәы-аарҳәуа санрыԥхьо иҟәандаӡа цәанырракәак сеимырдоит, избанзар, сгәы иахәоит ахьхьаҳәа аԥсышәаала иахьҳацәажәо. Агазеҭ саԥхьоит апублицистикатә ажәа гәныскыларц, аԥсуа журналист иҩышьа аласҵарц, гхада сҩырц, аҳәоуқәа рышьақәыргылашьа сҵарц, иаҳараку, исахьарку аԥсуа ажәақәа рхархәашьа сақәшәарц.

Сара сзы инасыԥ духон раԥхьатәи сҩымҭа хәыҷы агазеҭ «Аԥсны» адаҟьақәа рҟны избар. Усҟан ари агазеҭ аномер хәы змам акы акәны иԥхьаӡаны сышкол аҟны идсырбон, сҭаацәа асырԥхьон, нас инҭаршәны исҵәахуан.

Сгәы сыхоит ауаажәларра рыгәҭыха, рхьаа, реихьӡарақәа амасса информациатә хархәагақәа рахь иназгаларц, иҟало ажәабжь ҿыцқәа гәырҕьаҿҳәашак аҳасабала сыжәлар ирыласырҵәаларц. Абарҭқәа зегьы рзы сара иалысхит ажурналистика азанааҭ.

Шьарида Ԥсардиа,
Ԥшьаԥтәи абжьаратә школ
а-11-тәи акласс аҵаҩы

Гәыблыла снапы аласкырц

Ауаҩы иԥсҭазаара есааира аҽарҭбаауеит, есымша аартра ҿыцқәа аланагалоит, уи иабзоурахоит азанааҭ рацәа рцәырҵра. Иарбан занааҭзаалакгьы иара аҭыԥ аҿы ихадоуп, аха шаҟа аҵанакуазеи ажәлар рҿахәы аҳәара, урҭ рыгәҭа угыланы аинформациа рызнагара, амш аҳҭысқәа ирыдҳәалоу адырракәа рыҭара?! Убри азоуп сара изалысхыз ажәлар рҿахәы зҳәо – ажурналист изанааҭ.

Сара издырует ажурналистцәа русура аҭакԥхықәра ду шацу, дара рдырракәа шыҵаулоу, еснагь иҿыцу акы рнапы шалаку, еиуеиԥшым атемақәа рылацәажәара шрылшо. Еиҳарак сара сҭаацәараҿы «Шьыжьыбзиа, Аԥсынтәыла!» адырраҭара ауп ҳазхәаԥшуа. Уи шьыжьнаҵы ауаҩы игәалаҟазаара шьҭнахуеит, алахҿыхра инаҭоит. Ари адырраҭараҿы сара ҷыдала исгәаԥхоит ажурналистцәа рҟазшьа, раԥсуара, рхымҩаԥгашьа, рдырракәа рыҩаӡара. Сара еиҳарак далыскаауеит ажурналист Афина Ажьиԥҳа, исгәаԥхоит лара лызҵаараа ҭишьа. Уи ацәажәара акультура ҳаракы лымоуп, ҭеиҭыԥшла еснагь деиҽкааун, имҩаԥылго аиҿцәажәаракәа аинтерес рыҵоуп. Иара убас, ҳмилаҭтә телехәаԥшра инаҷыдангьы, сара азҿлымҳара асҭоит аҳәааанырцәтәи ажурналистцәа рдырраҭаракәа. Еиҳаракгьы сахәаԥшуеит аурыс журналистцәа русушьа. Далыскааует ажурналист Павел Зарубин. Иара ижурналисттә баҩхатәра ҳаракуп, иусураҿы азнеишьа ҷыда имоуп, даҽаӡәы дилазмырҩашьо аҟазшьақәа ааирԥшуеит.

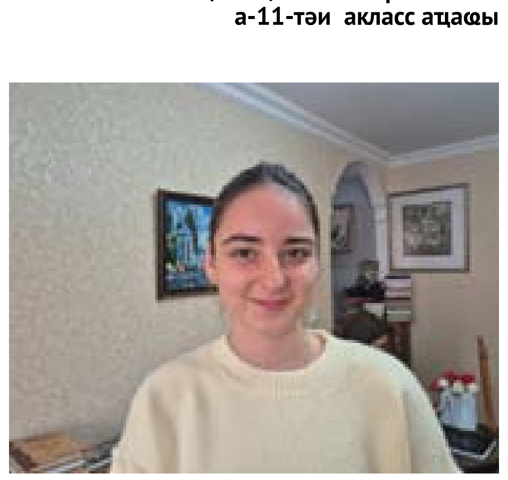

Ибаҩхатәра ҳаракы саламцәажәар ауам иара убас, ателеканал «Раша Тудеи» ажурналист Мурат Гадзиев, уи идырраҭаракәа аурыс бызшәеи англыз бызшәеи рыла имҩаԥигоит, еиҳаракгьы ажәабжькәа роуп аус здиуло. Иара иаарццакны, ахаҭабзиара ҳаракны аинформациа ауаа рызнагара иҽақәиршәоит, идырракәа даараӡа иҳаракуп.

Сызҿыԥшуа ажурналистцәа маҷым, саргьы исҭахуп ари азанааҭ ахь сшьаҿа еихызгарц, ари ахырхарҭаҿ алҵшәа бзиақәа аасырԥшларц, сзанааҭ бзиаԥ издыруа сҟаларц. Ажурналистика аҵакы хада салацәажәарц сҭахуп англыз журналист Ребекка Уест лажәақәа рыла. Лара илҳәон абас: «Иҭацәу адаҟьақәа рхарҭәаара ҟазарыла зҽазызшәо иоуп ажурналист» ҳәа. Абри ахшыҩзцара сара даараӡа сархәыцит, исҭаххеит саргьы иҿыцу акы аҭҵаара, иҩым адаҟьақәа раартра, уи азы иалысхит ажурналист изанааҭ. Агәыҕра сымоуп ари аус бзиа ибаны гәыблыла снапы аласкып ҳәа.

Самиа Барцыцԥҳа,
Дәрыԥшьтәи абжьаратә школ
а-11-тәи акласс аҵаҩы

Зымаӡа рацәоу азанааҭ

Сгәанала, аԥсҭазаара шаҟа ганрацәала иҭуҵаауа аҟара, убриаҟара амҩа ҿыцқәа узаанартуеит, амчқәа уланаҵоит угәҭакы анагӡара азы.

Дарбанзаалакгьы имоуп даҽакы иаламҩашьо, зхатә ҷыдарақәа рыла еибарку агәҭакы. Иҟалоит аамҭа наскьацыԥхьаӡа уи аҽаԥсахыр, аха еиҳараӡак ауаҩы иҽазишәоит игәы иҭеикыз анагӡара, уи ацәхьамҵра, есааира ԥхьаҟа ацара.

Сара схәыҷаахыс ажәабжьқәеи ажәеинраалақәеи рыҩра салагахьан. Зны сҩымҭақәа зегь еизганы сан илысҭеит лусурахь илгарц, уаҟа ажурнал «Амцабз» ианырҵарц. «Амцабз» аҟны сҩымҭа хәыҷқәа анызба, еиҳа сгәы азыбылуа иалагеит ажурналистика. Насгьы сара ирлас-ырлас сан аус ахьылуа амилаҭтә газеҭ «Аԥсны» аредакциахь слыцны сцон, уаҟа ажурналистцәа: Борис Қаҵьаиа, Шьарида Торчуаԥҳа, Стелла Сақаниаԥҳа, Алиса Гәажәԥҳа уҳәа русура, рхымҩаԥгашьа, ртәашьа-ргылашьа

Сыгәҭакы

сыхнахуан, есааира сырҿыԥшуан, избан акәзар, ажурналистика снапы шаласкуаз здыруан.

Ажурналистика – ари аинтерес ду зҵоу занааҭуп. Ауаа урабадырыртә алшара унаҭоит. Аибадырракәа ирыцуп адырра ҿыцқәа, агәалаҟазаара бзиа. Сара даара исгәаԥхоит ажурналист иԥсҭазаашьа, уи аҳҭысқәа зегь рыгәҭа дыҟоуп. Ажурналист имоуп еснагь зегьы рзы аинформациа, дырҭааует еиуеиԥшым аусмҩаԥгатәқәа.

Ҳара ҳмилаҭә ҷыдаракәа зусураҿы иаазырԥшуа аԥсуа журналистцәа реиԥш, сара Урыстәылатәи ажурналистцәагьы русушьа сахәаԥшуеит, еиуеиԥшым адырраҭаракәа еиҿсырԥшуеит, алкаақәа ҟасҵоит. Аҳәааанырцәтәи ажурналистикаҿы занааҭдыррала далыскааует Ольга Николаи-иԥҳа Белова. Сара даараӡа исгәаԥхоит лхымҩаԥгашьа, лтәашьа-лгылашьа насгьы лажәаҳәа ртәашьа.

Русура азҿлымҳара ду асҭоит ателехәаԥшратә дырраҭара «Шьыжьыбзиа, Аԥсынтәыла!» мҩаԥызго Наур Гәынбеи, Афина Ажьиԥҳаи. Сгәы иаанагоит саргьы дара реиԥш есышьыжь ауаа адырраҭарахь иааԥхьаны срыҿцәажәалап, уи алагьы сзанааҭ снапы аласкып ҳәа.

Сгәанала ажурналистика ари ауаҩы ганрацәала адырракәа изҭо, аԥсҭазаара иагәылаку аҵабырг иеилзыркаауа, дымҩақәызҵо занааҭуп. Уи иагәылакуп ауаатәыҩса ргәеисыбжь, ажәлар рыбжьы. Сгәыҕуеит саргьы исылшап ҳәа жәлар рҿахәы аҳәара, аҵабырг хаҭа ацныҟәара. Еихызгоит сшьаҿа, илашоу, маӡа рацәала иҭәу, аартракәа жәпакы згәылаку, азанааҭ ашҟа!

Рабиа Амҷԥҳа,
Б.У. Шьынқәба ихьӡ зху,
Аҟәатәи абжьаратә школ №1
а-11-тәи акласс аҵаҩы

Сгәаҿы кәицҵас еибарку

Ауаатәыҩса рыгәқәа рахь уназго

Сыкәша-мыкәша иҟоу аартра ҿыцқәа снапахьы иааго, ашколтә маҭәаркәа зегьы азҿлымҳара рыҭо санылан снеиуан амҩахәасҭа хәыҷы. Аамҭа ашьаҿа оумашәа ирласны иеихнагоит, еимгеимцарак иалагӡаны, иагьсызгәамҭеит ашкол алгара шааигәахаз, азанааҭ алхра напы шарктәыз. Еиуеиԥшым ахырхарҭақәа зегьы еиҿырԥшны, урҭ рхықәкы хадақәа срызхьаԥшны, ажәбатәи акласс аҿы сантәаз хшыҩзышьҭра асҭеит, иагьалысхит ажурналист изанааҭ.

Ажурналистика – ари ауаа ргәы иҵхо азҵаарақәа, рцәанырракәа, рхәыцракәа реилкаара, рхархәарала акрызҵазкуа аинформациа аӡырҩцәа рҟынӡа анагара алшара ауп. Ауаажәлар рзы ахәарҭа аагареи урҭ рыԥсҭазаара аиҕьтәреи сара схықәкы хадақәа ируакуп, сзанааҭ ахь исыхо амч ргәылакуп.

Ажурналисттә ԥсҭазаара зныԥшуа, ааигәа сзыԥхьоз апрофессор Екатерина Гьаргь-иԥҳа Бебиа лышәҟәы «Ажурналистә ҟазара» аҟнытә зегь реиҳа сгәаҿы иаанхаз цәаҳәақәоуп: «Ажурналистика – маӡа-аргама ауаатәыҩса рыгәқәа рахь уназго мҩахәасҭоуп», –ҳәа зҳәоз. Сгәанала ари ахшыҩҵак ажурналист изанааҭ аҵакы хада аныԥшуеит, уи ибаҩхатәра шынеибаку иамҽханакуеит.

Хаҭала сара адырраҭара «Аспорт Адунеи» авторцәа Асидеи Адицеи Саҕариаа реиԥш имҩаԥызгаларц сҭахуп. Схаҭа аспорт салам, аха аспорт хәмарракәа шымҩаԥысуа даараӡа исгәаԥхоит, агәеизҳарагьы сырҭоит. Иара убас, аԥсуа журналистцәа инарҷыданы, аурыс журналистцәагьы рзанааҭ азнеишьа сазҿлымҳауп. Урҭ рахьтә далыскааует Мариа Командная. Лара

аус луан «НТВ-Плиус Футбол», «Матч ТВ» уҳәа аспорттә канал дуқәа рҿы. Лзанааҭдырреи, лыхшыҩҵарреи ауаҩы ахә ҳаракны имшьар залшом, ииашаны лызҵаракәа реишьҭагылашьеи урҭ рыҭишьеи рыла еицырдыруа спорттә журналиступ. Сара хықәкы хадас исымоуп ззанааҭ бзиа ибаны, гәыцқьала зус иазнеиуа ажурналистцәа сырҿыԥшны схатәы журналисттә мҩа аԥҵара, ииашоу ажурналист иҟазшьа ҷыдақәа азҿлымҳара рыҭаны рхархәара алыршара.

Ҳаԥхьаҟагьы агәра ганы сыҟоуп иалысхыз азанааҭ гәыблыла сшазнеило, сус ҭакԥхықәра ҳаракыла ишынасыгӡало. Уажәазы иалысхыз азанааҭ абзиабара сгәаҿы кәицҵас еибаркны сшьаҿа еихызгарц сҭахуп адырракәа жәпакы ахьысзыԥшу Аԥснытәи аҳәынҭқарратә университет ахь.

Николь Асланӡиа,
Д.И. Гәлиа ихьӡ зху,
Аҟәатәи абжьаратә школ № 4
а-11-тәи акласс аҵаҩы

Аҵарауаҩ, аазаҩ ду лгәалашәараз

М.Ладариа – 110 ш.

Наира Сабекиа

Абиԥарацыԥхьаӡа иаҳзыннажьуеит зыхьӡ ҳамҩа арлашо ахаҭаракәа. Убарҭ дыруаӡәкуп аҵарауаҩ, алитератураҭҵааҩ, афилологиатә наукақәа рдоктор, академик Маргарита Глеб-иԥҳа Ладариа.

Сынтәа иҵуеит 100 шықәса аҵарауаҩ диижьҭеи. Абри арыцхә инамаданы, лыхьӡ аназаҭәраз, Акәа, Маргарита Ладариа дахьынхоз лыҩнаҿы иаартын амемориалтә ҩы. Уи авторс дамоуп аҵарауаҩ лмаҭа Денис Ладариа.

Ари аусмҩаԥгатә ашҟа иааит аҵарауаа, ашәҟәыҩҩцәа, лҭынхацәа, лыԥсҭазаара аҿыбах ахьымҩасыз Аԥсынтәи аҳәынҭқарратә университет арҵаҩцәеи, астудентцәеи. Амемориалтә ҩы аадыртит аҵарауаҩ лмаҭацәа.

Аусмҩаԥгатә аартуа ауниверситет аректор Мақсим Ӷәынџьыиа иаликкит Маргарита Ладариа еицырдыруа ҵарауаҩны Аԥсны уи анҭыҵгьы дшаанхо.

Академик лџьабаа, лхаҭара, лнысымҩа дазааҭгылеит Аԥсны ашәҟәыҩҩцәа

Рассоциациа анапхгаҩы Владимир Занҭариа. «Зыхьӡ-зыԥша аҳәаанырцәгьы иадыруаз аҵарауаҩ ду Маргарита Глеб-иԥҳа Ладариа иахьаҭахыз, ҳмилаҭ ринтерес аныхьчатәыз лажәагьы џьбаран. Ари аԥсуа аҳкәажә аурыс классикцәа, И.Тургенев, иара убас афранцыз классикцәа рҩымҭақәа ҭҵааны илыҩхьаз аусумҭақәа акырџьара лызбахә рҳәо арымҭаз ҭлыжькхьан. Лара дрыбымсит ҳаԥсуа литература аклассикцәагьы Д.Гәлиа, Б.Шьынқәба, Шь.Ҵәыцьба, Гь. Гәлиа, Ф.Искандер, Н.Ҭарба, Вл.Анқәаб, Ан.Аџьынџьал, Ш.Чкадуа уҳәа Б.Гәыргәлиа, Кь.Чачхалиа рырҿиамҭақәа ҭҵааны аусумҭақәа аԥылҵахьан, профессионалк иахасабала дрылацәажәахьан. Лара лекторк иаҳасабала зынык илзызырҩхьаз ахааназ дихаштрамызт. Лара зегь лдырит, амҩақәа лыҟан. Аҵарауаҩ зыҭахыз зегьы ҳазҵааз лара ҭахыз зехьа, Ахааназ иҵаҵы иашҭоз, зжәа иақәиҭыз уаҩын. Аҿар аҿыцаԥшьгарак ҟарҵозҭгьы лара даԥхьагылаҩын, дхадгылаҩын.

Маргарита Ладариа дыруаӡәкын Даур Занҭариа ироман «Золотое Руно» иазкны астатиа зҩыз. Ахааназ исхашҭуам Марина Цветаева илызкны иаҳзыҟалҵаз алекциа. Лара зегьы аԥсы ахаҭаны иузналгон.

Фазиль Искандер ироман «Созвездие козлатура» анҭыҵ ашҭахь апартиа аценѕура анижьырҵаз, лара дыруаӡәкын уи иаҿагылаз. Тургенев иҭҵааҩцәа рсиаҿы дыҵәӷәаӡа далагылоуп иахьагьы Маргарита Глеб-иԥҳа. Ауниверситет аҿы аурыс литературеи аҳәаанырцәтәи алитературеи ркафедра аиҳабыс даман, аҿар еиҭалаӡон, алитература агәыблра дларкуан, адырра дукәа рзаалыртуан, Пушкин имшқәа мҩаԥылгон лассы-лассы. Алитературатә ҭынха ду ҳзаанлыжьит. Лыхьӡ кашәара ақәымзааит аԥхәыс лаша, аҳкәажә Маргарита Ладариа», – абас ихиркәшеит уи иқәгылара. Академик 100 шықәса лхыҭра иазкыз аусмҩаԥгатә иацҵан, лара иаҭахәантәи лымшқәа рзынӡа аус ахьылуаз Аԥсынтәи аҳәынҭқарратә университет аҟны.

Араҟа афоие ду аҿы аҭааҩцәа ирбон Маргарита Ладариа лусура аамҭазтәи афотоҭыхымҭақәа, еицырдыруа аԥсуа литература аклассикцәеи, аурыс литература аклассик А. Твардовски уҳәа данырԥылозтәи афотоқәа.

Рҩыза лгәалашәараз ажәа ԥхақәа рҳәон акраамҭа аус лыцзухьаз, иааигәаны дыздыруаз аҵарауаа. Аԥсынтәи аҳәынҭқарратә университет аректор Алеко Алықьса-иԥа Гәарамиа игәалаиршәеит лара аибашьра ашьҭахьтәи ашықәсқәа раан лусура. «Уи хҩаы шьҭылхуан еснагь . Лҵара-дырра аҿар ирымалдон, Ишԥабзиахарыз ажурналистцәа лыҿцәажәаракәа ираҵаны ианырҵахьазҭгьы. Анцәа имҭаны «Абаза» ателехәаԥшра аиҳабы Руслан Ҳашыг ианиҵеит лыҿцәажәара», – иҳәеит иара. Ргәалашәаракәа рыла иқәгылеит лколлегацәа аиҵбацәа: Наҭела Бахьиа, Баҭал Ҳагәышь, академиа апрезидент Зураб Џьапуа, Натaлиа Каиун, Аԥсуаҭҵааратә институт аиҳабы Арда Ашәба.

Аҵарауаҩ, алитературатҭҵааҩ Маргарита Ладариа Урыстәыла еиуеиԥшым аҭҵаарадырратә конференциақәа, акогрессқәа рҿы иаалырԥшуа, иџьоушьаратәы адырра ҵаулақәа. Дәнықәалагьы, гәаҭалагьы дыԥшӡан. «Ҳара ираҵәоуп Маргарита Глеб-иԥҳа илҿаҳҭааз, аибашьра ашьҭахь лара лоуп ҳкафедра еиҿызкааз. Ҳара азин ҳамазам уи лҭынха, лыхьӡ ахарштра», азгәалҭеит Наҭела Бахьиа лажәаахәаҿы.

Баҭал Ҳагәышь иқәгылараҿ иҳәеит: «Маргарита Ладариа 100 инарзынаԥшуа аусумҭақәа лыман, Москва, Питер иркыԥхьуаз. Аурыс литература инаҷыдангьы лара Фазил Искандер, Ӷьаргь Гәлиа рырҿиамҭақәа ҭылҵаауан, аурыс литература иаҿлырԥшуан. Ҳара иаԥаҳҭеит лыхьӡ зху ауада, уаҟа иҟоуп, 1955-тәи ашықәсқәа инадыркны илдыруаз аҵарауаа, ашәҟәыҩҩцәа зегь паҭу лыҟаырҵон. Урысшәала дыҩуан, аха гәыла-ԥсыла даԥсуан, ԥсуаҭас ахымҩаԥгашьа лылан. Илеиҵбацәаз зегь ҳзын дымҩақәҵаҩын, астудентцәа рзы даазаҩын. Ҳарҭгьы лара илыдҳәаланы аконференциақәа есышықәса имҩаԥаҳгаларц ҳалшоит» – иҳәеит Баҭал Ҳагәышь иқәгылара хыркәшо.

Аҵарауаҩ Маргарита Ладариа диижьҭеи 100 шықәса аҭра иазкыз аиԥылара иалахәыз зегьы идырбан авидеонҭыхымҭа лыԥсҭазаареи, лырҿиамҭеи рҭәы зныԥшуаз. Насгьы «Абаза» аиҳабы Руслан Ҳашыг иқәгылараҿ иҳәеит ателехәаԥшра архиваҿы иҟоу анҵамҭақәа зегьы дара рхы иадырхәарц шрылшо.

Аҵарауаҩ ду, алитературатҭҵааҩ иҭлыжьхьан амонографиа дукәа хԥа. Лџьабаа, зымҽхак ҭбааз лусумҭақәа азгәаҭан иланашьан «Ахьӡ-Аԥша» аорден II аҩаӡара.

Иҵсҭахын сыстатиа хсыркәшарц академик Зураб Џьапуа аиубилиар илзикыз иажәақәа рыла. «Афилолог, алитературадырҩы иаша, зинтеллектуалтә ҵакы ҵаулаз, зҭыԥ харҭәаашьа амам аҵарауаҩ ԥхәыс дҳаԥхеит, Маргарита Ладариа Аԥсни уи анҭыҵи афилологиатә литературадырратә уаажәларраҿы епоха дук, алитературатә традициақәа зманы иааауаз, аклассикатә атеориатә дырра ҵаулақәа ирдыргаз ҵарауаҩ наган. Даазаҩын, дырҵаҩын. Аҟара ду знылҵыз, абас ашьабеиԥш еилшаарада даазгаз, раԥхьаӡа иргылан лзанаатахь илымаз абзиабара ауп аҵаҩцәа рхыԥхьаӡара рацәаӡоуп, урҭ зегьы рзы Маргарита Глеб-иԥҳа лхаҿсахьа еицакра амамкәа иаанхоит».

«Ашарҧы-Ецәа» №5

Сызныло амҩа

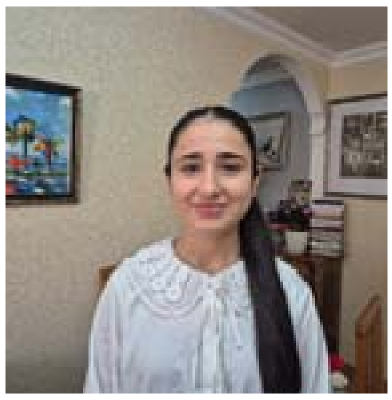

Ажәлар рҿахәы аҳәара иазынархоу ажурналист изанааҭ ахықәкы хада зныԥшуа ахшыҩҵаракәа рацәоуп, аха урҭ зегьы рахьтә сара иалыскааует ажурналист, апрофессор Екатерина Бебиа лцәаҳәақәа: «Ажурналистика ари мҵәыжәҩада адунеи уақәзыршо занааҭуп», – ҳәа зҳәо.

Абар, ҩбаҟа шықәса ҵуеит ажурналистикахь схы сырхарц сҭахуижьҭеи, аха уи аԥхьа исыцааиуаз азанааҭ алхра сцәуадаҩын, ашколтә ԥсҭазаара иадҳәалаз амҩахәаста саныланы саиуан сшьаҿақәа еизырҳауа. Хаҭала снапы злакыз рацәан, азәлымҳара ду рысҭон акәашареи асахьаҭыхреи. Чыдала иалкаан исҳәозар, ажурналистика аҟәша астудент Мадина Амҷԥҳаи сареи аамҭаказы школ аҿы аҭара еицаҳҭон, лара уи ахырхарҭа аналылх саргьы аинтерес сзаҭалеит, сазхьаԥшит, исҭаххеит сыԥсҭазаара адысҳәаларц.

Акырӡа сазҿлымҳахауп астудентцәа Аԥсынтәи аҳәынҭқарратә университет аҿы имҩаԥыргo аиԥыларақәа, арҿиаратә хәылԥазқәа, акәгыларақәа. Урҭ зегьы рхатәы ҟазшьа рымоуп, астудентцәа рԥышәа еиздырҳауеит, адырра ҿыцқәа рышәқәа рзаадыртуеит, ахагәрагара рылараазоит. Саргьы акырӡа сгәы азцоит сзанаҭ сеагәылак еиуеиԥшым аусмҩаԥгатәқәа рҭаара, ишьаҭамырӡгоу адырракәа рырҳара.

Ажурналистцәа русура зеиԥшроу еиҳагьы инарҵауланы еилыскааует ателехәаԥшра санахәаԥшуа. Ателехәаԥшратә дырраҭаракәа рахьтә зегь реиҳа иалыскааует «Шьыжьбзиа, Аԥсынтәыла!». Уи амҩаԥгаҩцәа Ахра Кәарчиеи Афина Ажьиԥҳаи срызәлымҳауп, рҭыжьымҭақәа аинтерес ду сызцәырыргоит, урҭ ирылоу ажурналистә баҩхатәрагьы снырует. Исҭахуп дара реиԥш шьыжьла аԥсуа жәлар ргәалаҟазаара ашьҭыхра, алахҿыхра зцу адырраҭаракәа раԥҵара, уимоу сзанааҭтә дырракәа есааира реизырҳара, ҭыԥк аҿы сааныгылакәа аусура. Иара убас, имаҷҩым узҿлԥшьша аҳәаанырцәтәи ажурналистцәа, еиуеиԥшым ателеканалкәа русзуаҩцәа. Хаҭала сара имаҷҩымкәа аурыс журналистцәа русура сазхьаԥшуеит, ирҿыԥсҭааугьы рацәоуп. Даараӡа дысгәаԥхоит адырраҭара «Время» амҩаԥызго адиктор Екатерина Андреева, саҿыԥшуеит лара лдикциа, лхымҩаԥгашьеи лҭеиҭыԥши.

Иахьатәи ҳаамҭазы ираҵәоуп ззанаат иагәылыҷҷо ажурналистцәа. Дара аапсарак ҟамҵакәа ауаажәлар ргәы иҭхо азҵаарақәа рҭак аҟаҵара рнапы алакуп, аинформациа иаша аларҵаара рхыҟәкуп. Шаҟа иҿырԥшыгоузеи русура, шаҟагьы аҭакԥхықәра ду аицәзеи? Урҭ реиԥшҭаҟьа сҟаларц сҭахызар, сымч-сылша неидкыланы сшьаҿа еихызгароуп аартра ҿыцкәа рахь, хьаҳарк ҟамҵакәа сазнеироуп сзанааҭ.

Сгәы исыцанаҳәоит иалысхыз амҩа сшьахьымхәуа, сгәыцуеит зегь реиҳа иҳадоу сгәазыҳәара наҳап ҳәа. Мач-мач санылоит аҳаракыракәа рахь сызго амҩа, сыгәтакгьы еҵәаҭас сымҩа ианыҷҷалоит, сзанааҭ сазаагәазтәуа лашарбагак исзаҩызахоит.

Нара Ҳашԥҳа,
М.Г. Амҷба ихьӡ зху Цьгьардатәи абжьаратә школ а-11-тәи акласс аҵаҩы

«Схәычҷра сгәытцаршәны...»

(Алгарҭа)

Ахәыҷқәа интересла изыԥхьо, игәныркыло, ирҵагоу «Анбанқәа рдунеи» иазку ашәҟәы иагәылоуп ԥшьба-ԥшьба, ҩба-ҩба цәаҳәала иҩу ажәеинраалакәа. Инеиҭа-неиҭныԥсахло, анбанқәа ирнаало «ацуфаракәа» уаднаԥхьалоит. Абар, урҭ рахьынтә акы-ҩба.

Анбан – А иазкны:
Анбан – А ахҵысҭа ихыҵит,
Аҵла амахә инахьысит,
Анбан –Дә –
Ардәына абардаҿ
Иҿықә-ҿықәуеит,
Адәны, аҵахәыраҿ
Агәы ҿыгьуеит.

Анбан – З –
Азыркәи-хәыч, азыркәи,
Сышҟа узымааиуа закәи?

Анбан – Зә –
Азәазаала – шьҭа ишәҳәа
Ашьапы замызәзәои аҳәа?

Заира Ҭҳаиҵыкә лырҿиара, еснагь еиԥш, ахәыҷқәа ирзылкуа лпоезиа иацәтәымуп имыцхәу жәеизадала ирԥхам «аҟәышра» зныԥшуа ацәажәара. Лажәа аԥсыԥха алоуп, аилкаара, агәынкылара мариоуп.

Ахәыҷқәа ирызку ашәҟәқәа, еиҳарак асахьаркыратә литература аҭыжьра, мыцхәы изыцклаԥштәу, аҭакԥхықәра зцу уснагӡатәуп. Атекстқәеи ирыцу асахьақәеи иҭибаго, ихеибарҭәааауа еинаалозароуп, аԥхьаҩ хәыцы игәаӡханы идикылартә еиԥш. Ус еиԥш асахьаркыратә гьама ҳаракыла иҭыцуазароуп иаҳрак зыкәра маҷу анбанқәа макьана изцәеилапсо, инеиԥынкыланы еихшьалан изамыԥхьо рзы.

Заира Ҭҳаиҵыкә ахәыҷқәа ирзылкыз ашәҟәы «Аҳамҭа» сахьала еиқәзыршәаз еицырдыруа, асахьаҭыхҩы Виссарион Ҵәыџьба – илитературатә гьама заҟа иҳараку еицырдыруеит уи агьама аҳаракыра зызбахә ҳамоу ашәҟәы иагимыжьит.

Аҵыхәтәаны ашәҟәы иазкны сгәаанагара еихшьало, апоет лдырга, луаҩра, лыразра зныԥшуа ахәыҷқәа ирзылкыз «Аҳамҭа» иапсаны исыԥхьаӡоит Т. Шь. Аџьба ихьӡ зху Аҳәынҭқарратә премиа анашьарахь аҟәыргылара

Вл. Аҳашба

АПСНЫМЕДИА

Ареспубликатәҳәынҭқарратәусҳәарҳа «Аҳснымедиа»

gazeta-apsny.info
apsnygazeta@mail.ru

аҳел: +7 (840) 226-15-75 / 226-59-73
аҳыҳҳыҳ: Аҳсны, Аҳәа аҳ, Ажәанба имҳа, 9

Аредактор хада
Ахра АНҲҲАБ

Агазеҳ адҳала иҳым астатиа аҳәаредакциа иазшәаҳом. Агазеҳ аҳә-20 мааҳ.